॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

श्री अष्टप्रकारी तथा स्नात्र पूजा

अने

जिनराजनी भक्ति विषे उपयोगी बाबतो.

स्वधर्मी बंधुओने जिनराजनी सेवा पूजा भक्ति करवा
निमिते संग्रह करनार.

शा. शिवनाथ लुंबाजी—वेताळपेठ पुनासिटी.

Reg. No. 10

छपावी प्रसिद्ध करनार.
पोरवाल एन्ड कंपनी.
वेताळपेठ घर नंबर ३५६ पुनासिटी.

वीर संवत् २४५१] विक्रम संवत् १९८१ [सन १९२५

आवृत्ति पहेली प्रतः १०००

सूर्यप्रकाश प्रिन्टिंग प्रेसमां पटेल मूळचंदभाइ त्रीकम
छाप्युं कालुपुर टंकशाळ—अमदावाद.

किंमत च्यार आना—पोस्ट ज

१८४५४

प्रस्तावना रुपे बे बोल.

जिनराजनी सेवा पूजा भक्ति विगेरे करवी ए दरेक स्वधर्मी बंधुओनु मुख्य कर्तव्य छे. ते सेवा पूजा विगेरे विधि अने उपयोग सहीत करवामां आवे तो विशेष लाभकारी थाय. तेना हेतुथी आ पुस्तकमां अष्टप्रकारी तथा स्नात्र पूजा तथा तेना हेतु तथा बीजी पण उपयोगी बाबतना लेखो विद्वान मुनिराज तथा स्वधर्मी बंधुओ विगेरेना लेखोनो संग्रह करी आ पुस्तक प्रसिद्ध करवामां आव्युं छे.

आ पुस्तकमां जे कांइ भुलो दृष्टी दोषथी अथवा प्रेस दोषथी रही होय ते सुज्ञ बंधुओए सुधारीने पुस्तकनो उपयोग करवो ... ते भुलो अमने जणाववी के जेथी बीजी आवृतिना वखते ...नु उपयोग करवामां आवशे.

दरेक जैन देहरासरना कार्यवाहकोए आ पुस्तक पोते वां... देरासरना पुजारीओ तथा कामकाज करनाराओने वंचाववुं अथवा पोते वांची तेना हेतुओ समजाववा.

सुचना.

१ पुस्तक मंगावनारे पोष्ट खर्च साथे च्यार आनानी टीकीटो मोकलीने पुस्तक मंगाववुं. वी. पी. थी मगाववी नही.

पुस्तकनी आशातना करवी नही. अने रखडती मुकवी नहीं.

...धारे नकलो भेगी मंगाववाथी पोष्ट खरचमां फायदो थशे.

...प मंगावनारे रीपलाय क्याट लखवो अथवा टीकीटो ...कवी ते शिवाय जवाब आपवामां आवशे नही.

१९८१ मंगळवार ...द

प्रसिद्ध कर्ता
पोरवाल एन्ड कुंपनी
वेताळपेठ घर नंबर १५६
पुनासिटी.

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ अथ पंडित श्री कुंवरविजयजी कृत अष्ट प्रकारी पूजा ॥

॥ भावनाना दोहा ॥

त्रिजग नायक तुं धणी, महा महोटो महाराज ॥ महोटे पुण्ये पामियो, तुम दरिशण हुं आज ॥ १ ॥ आज मनोरथ सवि फळ्या, प्रगट्यां पुण्य कल्लोल ॥ पाप करम दूरे टल्यां, नाठां दुःख दंदोल ॥ २ ॥ सुखदाइ प्रभु तुं वडो, तुज सम अवर न कोइ ॥ करम दूरे कर्यां, पाम्या शिवपद सोय ॥ ३ ॥ ज्ञानावरणीय (१) करी, दर्शनावरणीय (२) कर्म ॥ वेदनीय (३) कर्म दूरे करी, वळी मोहनीय (४) कर्म ॥ ४ ॥ नाम (५) कर्म ने आयु (६) कर्म, गोत्र (७) अने अंतराय (८) ॥ अष्ट कर्म एणी परे, दूर कर्यां महाराय ॥ ५ ॥ दोष अढारे क्षय गया, प्रगट्यां पुण्य अनंत ॥ अंतरंग सुख भोगवे, निश्चल धीर महंत ॥ ६ ॥ कल्प वृक्षने कामकुंभ, पूरे मनना कोड ॥ प्रभु सेवाथी ते मले, जो मंछा[1] होय अडोल ॥७॥ त्रण भुवनमां तुं वडो, तुज सम अवर न कोय ॥ इंद्र चंद्रने चक्की[2], तुज पद सेवे सोय ॥ ८ ॥ प्रभु सेवा भावे करे,

---

१ श्रद्धा-इच्छा. २ चक्रवर्ति.

प्रेम धरी मन रंग ॥ दुःख दोहग दूरे टले, पामे सुख मन चंग ॥ ॥ ९ ॥ पूजा करतां प्राणीया, पोते पूजनिक होय ॥ आ भव परभव सुख घणां, तस तोले नहिं कोय ॥ १० ॥ जीवडा जिनवर पूजिये, जिन पूज्या सुख थाय ॥ दुःख दोहग दूरे टले, मनवंछित सुख थाय ॥ ११ ॥ द्रव्यभावथो अतिरगो, हैडे हरख न माय ॥ एणेविध जिनवर पूजतां, पाप करम दुर जाय ॥ १२ ॥

॥ अथ प्रथम श्री जल पूजा ॥

॥ दोहा ॥ सुगंधमय जल वासिने, जे पूजे जिनराय ॥ त्रिभुवन जश विस्तरे, दुर्गंधता दूर जाय ॥ १ ॥ मलीन वस्त्र उज्ज्वल करे, ए स्वभाव जल मांहो ॥ जलशुं जिनवर पूजतां कर्म कलंक मिट जाय ॥ २ ॥ तीर्थोदक कुंभे करी, रतन प्रमुख श्रीकार ॥ अड सहस्स अड जातिना, अथवा कलशा चार ॥ ३ ॥ आठ जाति कलशे करी, नवरावे जिनराय ॥ तस त्रिभुवन जश विस्तरे, सुरपति सेवे पाय ॥ ४ ॥ ज्ञान कलश भरी आतमा, समता रस भरपूर ॥ श्री जिनने नवरावतां, कर्म थाय चकचूर ॥ ५ ॥

इति प्रथम श्रीजलपूजासमाप्ता ॥ १ ॥

॥ अथ द्वितीय श्रीचंदन पूजा ॥

॥ दोहा ॥ केशर चंदन द्रव्य थकी, भाव थकी बहु मान ॥ जिनवर अंगे चरचतां, प्रगटे आतम ज्ञान ॥ १ ॥ केशर चंदन घसी करो, भरी कचोलां सार ॥ जिनवर अंगे चरचतां, पाप

कर्या परिहार ॥ २ ॥ बावना चंदन अति भलुं, कस्तुरी बरास ॥ एणीविध जिनवर सेवतां, पामे लील विलास ॥३॥ कनक कचोलां भरी करी, सेवे जिनपति पाय ॥ दुःख दोहग दूरे टले, मनवंछित सुख थाय ॥ ४ ॥ तपत वस्तु शीतल करे, चंदन शीतल आप ॥ चंदनसें जिन पूंजतां, मिटे मोह संताप ॥ ५ ॥ पूजाने परिणाम दोय, करो चंदनकी रीत ॥ शीतलता ने सुगंधता, जेणे भाजे भव भीत ॥ ६ ॥

॥ इति द्वितीय श्री चंदन पूजा समाप्ता ॥ २ ॥

॥ अथ तृतीय श्रीपुष्प पूजा ॥

॥ दोहा ॥ प्रणिधाने सद्गति होवे, पूजाथी केम नव होय ॥ सुमनस भावे दुर्गता, पूजा पंचाशक जोय ॥ १ ॥ शतपत्री वर मोगरो, चंपक जाई गुलाब ॥ केतकी डमरो बोलसीरो ॥ पूजो जिन भरी छाब ॥ २ ॥

॥ इति तृतीय श्रीपुष्पपूजा समाप्ता ॥ ३ ॥

॥ अथ चतुर्थ श्रीधूप पूजा ॥

॥ दोहा ॥ पावक ग्रहे सुगंधकुं, धूप कहावत सोय ॥ उखेवत धूप जिणंदकु, कर्म दहन सब होय ॥ १ ॥ धूप उखेवत जे जना, प्रभु आगल बहु मान ॥ दुर्गंधता दूरे करे, पामे अमर विमान ॥२॥ हुताशनसें काष्ट ज्युं, तेम ध्यानानल कर्म ॥ तेणे मिशे धूप पूजा करो, जिम पामो शिव शर्म ॥ ३ ॥

॥ इति चतुर्थ श्रीधूप पूजा समाप्ता ॥ ४ ॥

॥ अथ श्री पंचम श्रीदीप पूजा ॥

॥ दोहा ॥ केवलनाण प्रभावशुं, जेम लहो लोकालोक ॥ तेम पूजा द्रव्य दीपकी, करतां शिवफल रोक ॥ १ ॥ जगदीपक प्रभु दीपजे, करतां भावो एह ॥ अवराणु जे अनादिनुं, ज्ञान लहो निज तेह ॥ २ ॥

॥ इति पंचम श्री दीप पूजा समाप्ता ॥ ५ ॥

॥ अथ षष्ठ श्रीअक्षत पूजा ॥

॥ दोहा ॥ हवे अक्षत पूजा करो, शालि व्रीहि गोधूम ॥ उज्ज्वल परिपरि ढोवके, टालो मोहकी धूम ॥ १ ॥ अक्षय फल लेवा भणी, अक्षत पूजा उदार ॥ इह भव पण नवि क्षय होवे, राज्य रिद्धि भंडार ॥ २ ॥

॥ इति षष्ठ श्रीअक्षतपूजा समाप्ता ॥ ६ ॥

॥ अथ सप्तम श्रीनैवेद्य पूजा ॥

॥ दोहा ॥ हवे नैवेद्यनी पूजना, कीजे जीम हलिराय ॥ भव निर्वेद प्रभु मुखे, मागो अविचल ठाय ॥ १ ॥ कर्ता भोक्ता मुज नहिं, पुद्गल भावनो जीव ॥ तेणे पुद्गलनी तर्जना, करवां शर्म सदैव ॥ ७ ॥

॥ इति सप्तम श्री नैवेद्य पूजा समाप्ता ॥७॥

॥ अथ अष्टम श्रीफल पूजा ॥

॥ दोहा ॥ फल पूजा करतां थकां, सफल करो अवतार ॥ फल मागो प्रभु आगले, तार तार मुज तार ॥ १ ॥ जस फल उपम जग नहिं, प्राम्या पछी नहिं अंत ॥ आव्याबाध अचल अजग, माणु शिव अनंत ॥ २ ॥ जे जेसो करणो करे, ते तेसां फल होय ॥ फल पूजा जिनदेवकी निश्चे शिवपद होय ॥ ३ ॥ अष्ट प्रकारी एणी परे, जे पूजा करे उदार ॥ अष्टमी गति फल ते लहे, पामिजे भवपार ॥ ४ ॥ निज उत्तम पद प्रभुनो, नित सेवा करो त्रण काल ॥ निजरुप प्रगटे सुख होवे, अमि कुंवर कहे नहि वार ॥ ५ ॥

॥ इति अष्टम श्री फल पूजा समाप्त ॥ ८ ॥

॥ इति पंडित श्रीकुंवरविजयजीकृत अष्ट प्रकारी पूजा समाप्तः ॥

श्री देवचंदजीकृत स्नात्र पूजा विधिसहित.

स्नात्र भणाववामां घेरथी देरासरे लइ जवानी चीजोनां नाम-

नाडुं, घीनो दीवो, चोखा, निवेद, फळ, अगरबत्ती, पंखा-

मृत (घी, दुध, दही, साकर, पाणी) केसर, फुल, नाणुं, कपुर, माटी, मीठुं, बरास वगेरे.

विधि.

प्रथम पुर्वदिशा सन्मुख अथवा उत्तर दिशा सन्मुख प्रतिमाजीनुं मुख आवे, एवी रीते उपरा उपरी शुद्ध करी, धुप दीपवडे पवित्र करेला त्रण बाजोठ जलादिकथी शुद्ध करेली, धुपादिकथी पवित्र करेली, गुलाब, केवडा प्रमुखना सुगंधीत पाणीथी छंटकाव करेली, अने फुलनी वृष्टि करेली भुमिपर स्थापन करवा, तेनां उपर प्रतिमाजी पधरावना माटे सिंहासन स्थापन करवुं. सिंहासन न होय तो थाळ मुकवो. कदापि बे बाजोठ अने त्रीजुं सिंहासन होय तो पण अडचण नहि. सघळा बाजोठना मध्य भागमां एकेक केसरनो साथीओ करवो. नीचेना जे बाजोठ उपर केसरना साथीआ करेला होय, तेना उपर चोखाना साथीआ करवा. अने उपर फळ, सोपारी आदि मुकवुं. पछी सिंहासनमां अथवा थाळ होय तो थाळमां बे साथीआ केसरथी करवा. पछी त्रण नवकार गणी एक साथीआ उपर पंचतीर्थी प्रतिमा स्थापन करवी. तेनी आगळ बीजा साथीआ उपर सिद्धचक्र स्थापन करवा. स्नात्रनुं जल नीचे न पडे माटे सिंहासन नीचे पित्तळनी कुंडी मुकवी स्नात्र पुजा थइ रह्या पछी ते कुंडीमांनुं पाणी कोइनो पग उपर न आवे एवी जगाए नांखवु. ए त्रण बाजोठनी आगळ एक पाटला अथवा बाजोठ शुद्ध करी मुकवो. तेना उपर हारबंध बे अथवा चार

साथीआ करीने उपर चोखा पुरवा. तेना उपर सोपारी बदाम वगेरे मुकवुं पछी चोख्खुं पाणी, दुध, दहीं, घी, अने साकर तेनुं पंचामृत बनावीने तेमां फुल, बरास, केसर, चंदन आदि सुगंधीत पदार्थ नांखीने शुद्ध निमळ कळश, जेटला साथीआ कर्या होय तेटला उपर प्रमाणे पंचामृतना कळश भरीने साथीआ उपर मुकवा अने मळामां नाळचानी साथे 8 आंटी आंटी पाडी नाडुं बांधवुं, ते कळशना उपर शुद्ध अंगलोहणानो गडो वाळी ढांकवु. प्रतिमाना जमणा पासे प्रतिमानी नासिका बराबर शिखा आवे एवी रीते फानसमां दीवो मुकवो. डावे पासे धुपधाणुं मुकवुं. सिंहासन उपर चंदरवा तोरण बांधवां. भगवानना उपर उपराउपरी त्रण छत्र धारण करवां. पछी बे अथवा चार स्नात्रीयाए नाही शुद्ध थइ वस्त्रालंकार पहेरी सुशोभीत थइ, कपाळमां तिलक करी आठ पडो मुखकोश बांधी हाथ धोइने धुप, दीपथी पवित्र करीने त्रण आटाथी नाडु हाथे बांधी हाथ केसर आदिकथी चर्चीत करी उभा रहेवुं अहींआं बाजोठ सिंहासन, दीवी, आरती, मंगळ दीवो, चामरनी दांडी वगेरे जे जे चीजो स्नात्रमां काम आवे एवी होय, ते सर्वेने नाडु बांधवुं.

स्नात्र भणाव्या पछी तरतज मोटी पुजा भणाववी होय तो प्रतिमाजी नीचे जेवी पुजा होय ते प्रमाणे नकरामां रुपा नाणुं मुकवुं.

हाल कंकु वापरवानी प्रवृति छे. पण कंकु वापर्या पछी प्रतिमाजीने अडकी शकाय नहि माटे केसर वापरवानुं लख्युं छे.

पछी केसर फुल अक्षतनी कुसुमांजली तैयार करी स्नात्रीआ-ओए हाथमां लेई स्नात्र भणाववानुं शरु करवुं ते निचे मुजब.

पांखडी गाथा ॥ ढाल पहेली ॥

॥ नमोर्हत् सिद्धाचार्योपाध्याय सर्व साधुभ्यः ॥

॥ दुहा ॥ चउत्तीसे अतिसय जुओ, वचनातिसय जुत ॥ सो परमेसर देखि भवि, सिंहासण संपत्त ॥ १ ॥ ढाळ ॥ सिंहासण बेठा जग भाण, देखो भविक जन गुणमणि खाण ॥ जे दीठे तुज निरमल नाण, लहिये परम महोदय ठाण ॥ कुसुमांजलि मेलो आदि जिणंदा, तोरां चरण कमल सेवे चोसठ इंदा ॥ चोवीश वैरागी चोवीस सोभागी, चोवीस जीणंदा ॥ कु० ॥ १ ॥ (एम कही प्रभुना चरणे पुजा करीए) (गाथा) जो निय गुण पज्जव रम्यो, तसु अनुभव एगत्त ॥ सुह पुग्गल आरोपतां, जो तसु रंग निरत्त ॥२॥ (ढाळ) जो निज आतमगुण आणंदी, पुग्गल संगे जेह अफंदी ॥ जे परमेश्वर निजपद लीन, पुजो प्रणमो भव्य अदीन ॥ ॥ कुसुमांजलि म्हेलो शांति जिणंदा तो० ॥ कु० ॥ २ ॥ (एम कही प्रभुना जानुयें पुजा करीए) (गाथा) निम्मल नाण पयासकर, निम्मल गुण संपन्न ॥ निम्मल धम्मोवएसकर, सो परमप्पा धन्न ॥ ३ ॥ (ढाळ) लोकालोक प्रकाशक नाणी, भविजन तारण जेहनी वाणी ॥ परमानंद तणी निसाणी, तसु भगतें मुज मति ठहराणी ॥ कुसुमांजलि म्हेलो नेम जिणंदा ॥ तो० ॥कु०॥३॥ (एम कही प्रभुना बे हाथे पुजा करीए.) (गाथा) जे सिद्धा सिज्झंती जे, सिज्झंसंति

अणंत ॥ जसु आलंबन ठविय मण,सो सेवो अरिहंत ॥४॥ ढाल ॥ शिव सुख कारण जेह त्रिकालें, सम परिणामे जगत निहाले ॥ उत्तम साधन माग देखाडे, इंद्रादिक जसु चरण पखाळे ॥ कुसुमांजली म्हेलो पास जिणंदा ॥ तो० ॥ कु० ॥ ४ ॥ (एम कही प्रभुना खभाए पुजा करीए) (गाथा) समदीट्ठी देस जय, साहु साहुणी सार ॥ आचारिय उवज्झाय मुणि, जो निम्मल आधार ॥५॥ (ढाळ) चउविह संघे जे मन धार्युं, मोक्षतणुं कारण निरधार्युं ॥ विविह कुसम वरजाति गहेवी, तसु चरणे प्रणमंत ठवेवी ॥ कुसुमांजलि म्हेलो वीर जिणंदा ॥ तो० ॥ कु०॥६॥ (एम कही प्रभुने मस्तके पुजा करीए) इति पांखडी गाथा ॥ (हवे अक्षत लेवा.)

॥ वस्तु छंदः–सयल जीनवर सयल जीनवर, नमिय मनरंग॥ कल्याणक विहि संठविय, करीय धम्म सुपवित्त॥ सुदर सय इगसित्तरि तिथ्थंकर, इग समय विहरंति महीयल ॥ च्यवनसमय इगवीस जिन, जन्मसमय इगविस ॥ भत्तिय भावे पुजीया, करो संघ सुजगीस ॥ १ ॥

॥ ढाळ बीजी ॥ एक दिन अचिरा हुलरावती ॥ ए देशी ॥

भव त्रीजे समकितगुण रम्या, जिन भक्ति प्रमुख गुण परिणम्या ॥ तजी इंद्रीयसुख आशंसना, करी स्थानक विशनी सेवना ॥ १ ॥ अतिराग प्रशस्त प्रभावता, मनभावना एहवी भावता ॥ सवि जीव करु शासन रसी, इसी भाव दया मन उल्लसी ॥ २ ॥ लही परिणाम एहवुं भलुं, निपजावी जीनपद निर्मलुं ॥ आयुबंध

विचे एक भव करी, श्रद्धा संवेग ते थीर धरी ॥३॥ त्यांथी चवि लहे नरभव उदार, भरतें तेम ऐरवतेज सार ॥ महाविदेहे विजये वर प्रधान, मध्यखंडे अवतरे जिन निधान ॥ ४ ॥

॥ ढाळ त्रीजी–सुपनानी ॥ .

पुण्यें सुपनह देखे, मनमांहे हर्ष विशेषे ॥ गजवर उज्वल सुंदर, निर्मल वृषभ मनोहर ॥ १ ॥ निर्मळ केसरी सिंह, लक्ष्मी अतिहि अबीह ॥ अनुपम फुलनी माल, निर्मल शशि सुकुमाळ ॥ २ ॥ तेजे तरणी अति दीपे, इंद्रध्वजा जग झीपे ॥ पुरण कळश पंडुर, पद्मसरोवर पुर ॥३॥ अगिआरमे रयणायर, देखे माताजी गुणसायर ॥ बारमे भुवन विमान, तरमें अनुपम रत्न निधान ॥४॥ अग्नि शिखा निर्धुम, देखे माताजी अनुपम ॥ हरखी रायने भाखे, राजा अरथ प्रकाशे ॥५॥ जगपति जिनवर सुखकर, होंशे पुत्र मनोहर ॥ इंद्रादिक जसु नमशे, सकल मनोरथ फलसे ॥ ६ ॥

॥(वस्तु) पुण्य उदय पुण्यउदय उपना जिननाह, माता तत्तरयणी समें ॥ देखी सुपन हरखंति जागीय, सुपन कही निज कंतने ॥ सुपन अरथ सांभळो सौभागीय, त्रिभुवन तिलक महागुणी, होशे पुत्र निधान ॥ इंद्रादिक जसु पय नमी, करशे सिद्ध विधान ॥ १ ॥

॥ ढाळ चोथी चंद्रावलानी देशीमां ॥

सोहमपति आसन कंपियो ए, देइ अवधि मन आणंदीयो ए ॥ निज आतम निर्मल करण काज, भवजल तारण प्रगटयो झिहाज ॥ १ ॥ भव अडवी पारग सथ्थवाह, केवळ नाणाइय गुण अगाह ॥

शिव साधन गुण अंकुरो जेह, कारण उलट्यो असाढि मेह ॥ २ ॥
हरखें विकसी तव रोमराय, वलयादिकमां निज तनु न माय ॥
सिंहासनथी उठ्यो सुरिंद, प्रणमंतो जिन आनंद कंद ॥ ३ ॥ सग
अड पय साहमो आवी तथ्थ, करी अंजलीय प्रणमीय मथ्थ ॥
मुखे भाखे ए क्षण आज सार, तिय लोय पहु दीठो उदार ॥ ४ ॥
रे रे निसुणो सुर लोय देव, विषयानल तापित तुम सवेव ॥
तसु शांतिकरण जलधर समान, मिथ्या विष चुरण गरुड वान
॥ ५ ॥ ते देव सकळ तारण समथ्थ, प्रगट्यो तसु प्रणमी हुवो
सनाथ ॥ एम जंपी शक्रस्तव करेवि, तव देव देवी हरखें सुणेवि
॥ ६ ॥ गावे तव रंभा गीत गान, सुरलोके हुवो मंगल निधान ॥
नरक्षेत्रे अरिज वंश ठाम, जिनराज वधे सुर हरख धाम ॥ ७ ॥
पिता माता घरे उछव आशेष, जिनशासन मंगल अति विशेष ॥
सुरपति देवादिक हरख संग, संयम अर्थी जनने उमंग ॥ ८ ॥
शुभवेला लगने तीर्थ नाथ, जनम्या इंद्रादिक हरख साथ ॥ सुख
पाम्या त्रिभुवन सर्व जीव, वधाइ वधाइ थइ अतीव ॥ ९ ॥ (आ
ठेकाणे अक्षते वधाववा.) पछी त्रण प्रदक्षीणा त्रण खमासमण देइ
इच्छाकारेण संदिसह भगवन् चैत्यवंदन करुं ? एम कही जगचिंता-
मणीनुं चैत्यवंदन (जयवीयराय अरधा सुधी एटले आभवम खंडा
सुधी करवुं ते निचे मुजब.

॥ श्री जगचिंतामणि चैत्यवंदन ॥

इच्छाकारेण संदिसह भगवान्, चैत्यवंदन करुं ? इच्छं. जग-

चिंतामणि जग नाह, जगगुरु जगरक्खण, जगबंधव जगसथ्थवाह, जगभावविअक्खण, अट्ठावय-संठविय,–रुव कम्मट्ठविणासण, चउवी-संपि जिणवर, जयंतु अप्पडिहयसासण. ॥ १ ॥ कम्मभूमिहिं, कम्मभूमिहि पढमसंघयणि, उक्कोसय सत्तरिसय, जिनवराण विहरंत लब्भइ, नव कोडिहिं केवलिण, कोडी सहस्स नव साहु गम्मइ, संपइ जिणवर वीस मुणि, बिहुं कोडिहिं वरनाण, समणह कोडि सहस दुअ, थुणिज्जइ निच्च विहाणि ॥ २ ॥ जयउ सामिय, जयउ सामिय, रिसहसत्तुंज, उज्जितपहु नेमिजिण, जयउ वीरसच्चउ रिमंडण, भरुअच्छहिं मुणिसुव्वय, मुहरिपास दुहदुरिअखंडण, अवर–विदेहिं तिथ्थयरा, चिहुं दिसि विदिसि जिं केवि, तीआ-णागय-संपइअ, वंदू जिण सव्वेवि ॥ ३ ॥ सत्ताणवइ–सहसा, लखा छप्पन्न अट्ठकोडीओ, बत्तिसय बासिआइं, तिअ लोए चेइए वंदे ॥ ४ ॥ पनरसकोडिसयाइं, कोडी बायाल लक्ख अडवन्ना, छत्ती-ससहस असिइं, सासयबिंबाइं पणमामि ॥ ५ ॥

॥ जं किंचि ॥

जं किंचि नामतिथ्थं, सग्गे पायालि माणुसे लोए; जाइं जिणबिंबाइं, ताइं सव्वाइं वंदामि. ॥ १ ॥

॥ नमुथ्थुणं ॥

नमुथ्थुणं अरिहंताणं, भगवंताणं ॥१॥ आइगराणं, तिथ्थय-राणं, सयंसंबुद्धाणं ॥ २॥ पुरिसुत्तमाणं पुरिससीहाणं, पुरिसवर-

पुंडरिआणं, पुरिसवर-गंधहत्थीणं. ॥३॥ लोगुत्तमाणं, लोगनाहाणं, लोगहिआणं, लोगपइवाणं, लोगपज्जोअगराणं. ॥४॥ अभयदयाणं, चक्खुदयाणं. मग्गदयाणं, सरणदयाणं, बोहिदयाणं. ॥५॥ धम्म-दयाणं, धम्मदेसयाणं, धम्मनायगाणं, धम्मसारहीणं, धम्मवरचाउरं-तचक्कवट्टीणं. ॥६॥ अप्पडिहयवरनाण, दंसणधराणं, विअट्टछउमाणं ॥ ७ ॥ जिणाणं, जावयाणं, तिन्नाणं तारयाणं, बुद्धाणं बोहयाण, मुत्ताणं मोअगाणं. ॥ ८ ॥ सव्वन्नूणं, सव्वदरिसिणं, सिव-मयल मरुअ-मणंत-मक्खय-मव्वाबाह-मपुण-राविति-सिद्धिगइ-नामधे-यं, ठाणं संपत्ताणं. नमो जिणाण जिअभयाण. ॥ ९ ॥ जेअ अ-इआ सिद्धा, जे अ भविस्संतिणागए काले; संपइअ वट्टमाणा, सव्वे तिविहेण वंदामि.

॥ जावंति चेइआइं. ॥

जावंति चेइआइं, उड्ढेअ अहे अ तिरि अ लोए अ ॥ सव्वाइं ताइं वंदे, इह संतो तथ्थ संताइं ॥ १ ॥ इच्छामि खमासमणो ! वंदिउं जावणिज्जाए निसीहि आए मथ्थएण वंदामि ॥

॥ जावंत केवि साहू ॥

जावंत केवि साहू, भरहेरवय महाविदेहे अ ॥ सव्वेसिंतेसिं पणओ, तिविहेण तिदंड-विरयाणं ॥ १ ॥

॥ परमेष्ठि नमस्कार. ॥

नमोऽर्हत् सिद्धाचार्योपाध्याय-सर्वसाधुभ्यः

॥ उवसग्गहरं स्तवन. ॥

उवसग्गहरं पासं, पासं वंदामि कम्मघणमुक्कं ॥ विसहरविसनिन्नासं, मंगलकल्लाणआवासं ॥ १ ॥ विसहर-फुलिंगमंतं, कंठे धारेइ जो सया मणुओ ॥ तस्स गहरोग-मारी,-दुट्ठजरा जंति उवसामं ॥२॥ चिट्ठउ दूरे मंतो, तुज्झ पणामोवि बहु फलो होइ ॥ नर-तिरिएसुवि जीवा, पावंति न दुक्ख दोगच्चं ॥३॥ तुह सम्मते लध्धे, चिंतामणि-कप्पपाय-वब्भहिए ॥ पावंति अविग्घेणं, जीवा अयरामरं ठाणं ॥ ४ ॥ इअ संथुओ महायस, भत्तिब्भर-निब्भरेण हिअएण ॥ ता देव दिज्ज बोहिं, भवे भवे पासजिणचंद ॥ ५ ॥

॥ जय वीयराय ॥

जय वीयराय जगगुरु, होउ ममं तुह पभावओ भयवं ॥ भवनिव्वेओ मग्गा-णुसारिआ इट्ठ-फल-सिद्धि ॥ १ ॥ लोगविरुद्धच्चाओ, गुरुजणपूआ परथ्थकरणं च ॥ सुहगुरुजोगो तव्वय,-णसेवणा आभवमखंडा[1] ॥ २ ॥ वारिज्जइ जइवि निआ-णबंधणं, वीयराय तुह

---

१ स्नात्र भणाववानो वखते अहीं सुधी एटले आभवमखंडा सुधी बोली स्नात्रनो आगलो पाठ भणाववो.

समये ॥ तहवि मम हुज्ज सेवा, भवेभवे तुम्ह चलणाणं ॥३॥ दुःक्खक्खओ कम्मक्खओ, समाहिमरण च बोहिलाभो अ, संपज्जउ महएअं, तुह नाह पणाम करणेणं ॥४॥ सर्वमंगल-मांगल्यं, सर्वकल्याणकारणं ॥ प्रधानं सर्वधर्माणां, जैनंजयतिशासनं ॥५॥

॥ अरिहंतचेइयाणं ॥

अरिहंत-चेइआणं, करेमि काउस्सग्गं ॥ १ ॥ वंदणवत्तिआए पुअणवत्तिआए, सक्कारवत्तिआए, सम्माणवत्तिआए, बोहिलाभवत्तिआए, निरुवसग्गवत्तिआए ॥ २ ॥ सद्धाए, मेहाए, धीइए, धारणाए, अणुप्पेहाए, वड्ढमाणिए, ठामि काउसग्गं ॥३॥ अन्नत्थ०

॥ अन्नथ्थ ऊससिएणं ॥

अन्नथ्थ ऊससिएणं, नीससिएणं, खासिएणं, छीएणं, जंभाइएणं, उड्डुएणं, वायनिसग्गेणं, भमलिए, पित्तमुच्छाए ॥ १ ॥ सुहुमेहिं अंगसचालेहिं, सुहुमेहिं खेलसंचालेहिं, सुहुमेहिं दिट्ठिसंचालेहिं, ॥ २ ॥ एवमाइएहिं, आगारेहिं, अभग्गो, अविराहिओ, हुज्ज मे काउस्सग्गो, ॥३॥ जाव अरिहंताणं, भगवंताणं, नमुक्कारेणं, न पारेमि ॥ ४ ॥ तावकायं, ठाणेणं, मोणेणं, झाणेणं, अप्पाणं वोसिरामि ॥ ५ ॥

॥ कल्लाणकंदनो स्तुति. ॥

कल्लाणकंदं पढमं जिणंदं ॥ संतिं तओ नेमिजिणं मुणिंदं ॥ पासं पयासं सुगुणिक्कठाणं ॥ भत्तीइ वंदे सिरिवद्धमाणं ॥ १ ॥

(चैत्यवंदन करतां जयवियरायमां आभवमखंडा सुधी थया पछी) हाथ धोई लुछी नांखवा. पछी रकेबीमां अथवा स्नात्रीयाना हाथ उपर केसरनो साखीयो करी पंचामृतनो भरेलो कळसने नाडाछडी बांधी तेना उपरअग लुछणुं ढांको स्नात्रीयाये कळस रकेबीमां अथवा पोताना हाथमां लेइने नमोऽर्हत् सिद्धा० कहीने निचे प्रमाणे पाठ भणवो.

॥ ढाळ पांचमी ॥

॥ श्री शान्तिजिननो कळश कहिशुं, प्रेम सागर पुर ॥ ए देशी॥ श्री तीर्थपतिनु कळश मज्जन, गाइए सुखकार ॥ नरखित मंडण दुह विहंडण, भविक मन आधार ॥ तिहां राव राणा हर्ष ओछव थयो जग जयकार, दिशीकुमरी अवधि विशेष जाणी, लह्यो हर्ष अपार ॥ १ ॥ निय अमर अमरी संग कुमरी, गावती गुण छंद ॥ जिन जननी पासे आवी पहोती, गहगहती आणंद ॥ हे माय तें जिनराज जायो, सुची वधायो रम्म (चोखाथी वधाववा) ॥ अम जम्म निम्मल करण कारण, करीश सूइ कम्म ॥ २ ॥ तिहां भुमी शोधन दीप दर्पण, वाय वींझण धार ॥ (आ ठेकाणे भुमी उपर जळ धारा देवी दीवो दर्पण बताववो पंखो विजवो) ॥ तिहां करीय कदली गेह जिनवर, जननी मज्जन कार ॥ वर राखडी जिन पाणी बांधि, दीए एम आशीष ॥ (आ ठेकाणे भगवानने हाथे राखडी (नाडाछडी) बांधवी) ॥ जुग कोडाकोडी चिरंजीवो, धर्म दायक ईश ॥ ३ ॥

॥ ढाळ छठ्ठी एकवीशानी ॥

॥ जग नायकजी, त्रिभुवन जन हितकार ए, परमातमजी, चिदानंद घनसार ए ॥ ए देशी ॥ जीन रयणीजी, दश दिशी उज्वलता धरे, शुभ लगनेजी, ज्योतिष चक्र ते संचरे, जीन जनमाजी, जेणे अवसर माता घरें ॥ तेणे अवसरजी, इंद्रासन पण थरहरे ॥ त्रुटक॥ थरहरे आसन इंद्र चिंते, कोण अवसर ए बन्यो ॥ जीन जन्म उत्सव काल जाणी, अतिही आनंद उपन्यो ॥ निज सिद्धि संपति हेतु जिनवर, जाणी भक्तें उमह्यो ॥ विकसित वदन प्रमोद वधते, देवनायक गहगह्यो ॥ १ ॥

॥ ढाळ ॥ तव सुरपतिजी, घंटानाद कराव ए ॥ (आ ठेकाणे घंट नाद करावयो)सुर लोकेंजीं, घोषणा एह देवराव ए॥ नरक्षेत्रेजी, जिनवर जन्म हुओ अछे ॥ तसु भक्तेजी, सुरपति मंदिर गिरि गच्छे॥(त्रुटक)-गच्छेति मंदिर शिखर उपर,भुवन जीवन जीन तणो॥ जीन जन्म उत्सव करण कारण, आवजो सवि सुरगणो ॥ तुम शुद्ध समकित थाशे निर्मल, देवादि देव निहाळतां ॥ आपणा पातक सर्व जाशे, नाथ चरण पखालतां (आ ठेकाणे भगवानना अंगुठे पखाळ करवो) ॥ २ ॥ ढाळ-एम सांभळीजी, सुरवर कोडि बहु मिली ॥ जिन वंदनजी, मंदरगिरि साहमा चली ॥ सोहमपतिजी, जिन जननी घर आवीया ॥ जिन माताजी, वंदी स्वामी वधावीया (आ ठेकाणे अक्षतथी वधाववा) ॥ (त्रुटक) वधावीया जिन हर्ष बहुलें, धन्य हुं कृत पुण्य ए ॥ त्रैलोक्य नायक देव दीठो, मुज समो

कोण अन्य ए ॥ हे जगत जननी पुत्र तुमचो, मेरु मज्जन वर करी॥ उत्संग तुमचे वलीय थापिश, आतमा पुण्ये भरी ॥ ३ ॥ ढाळ-- सुरनायकजी, जिन निज कर कमले ठव्या ॥ पंच रूपेंजी, अतिशय महिमाए स्तव्या ॥ नाटक विधिजी, तव बत्रीश आगल वहे ॥ सुर कोडीजी, जिन दर्शनने उमहे ॥ (आ ठेकाणे चामर हाथमां लेइने नाचवुं) (त्रुटक) सुर कोडाकोडी नाचती वली, नाथ शुचि गुण गावती ॥ अप्सरा कोडी हाथ जोडी, हाव भाव देखावती ॥ जयो जयो तुं जिनराज जगगुरु, एम दे आशीष ए ॥ अम्ह त्रण शरण आधार जीवन, एक तुं जगदीश ए ॥ ४ ॥ ढाळ--सुर- गिरिवरजी, पांडुक वनमे चिहुं दिशे ॥ गिरि शिलापरजी, सिंहा- सण सासय वशे ॥ तिहां आणीजी, शक्रे जिन खोळे ग्रह्या ॥ चो- सठेजी, तिहां सुरपति आवी रह्या ॥ (त्रुटक) आविआ सुरपति सर्व भगतें, कलश श्रेणि बनाव ए ॥ सिद्धार्थ पमुहा तीथ औषधि, सर्व वस्तु अणाव ए ॥ अचुअपति तिहां हुकम कीनो, देव कोडा- कोडिने ॥ जिन मज्जनारथ नीर लावो, सवे सुर करजोडिने॥५॥

॥ ढाल सातमी ॥

॥ शांतिने कारणें इंद्र कलशा भरे ॥ ए देशी ॥ आत्मसाधन रसी देव कोडी हसी, उल्लसीने धसी खीरसागर दिशी ॥ पउमदह आदि दह गंग पमुहा नइ, तीर्थजल अमल लेवा भणी ते गइं ॥१॥ जाति अड कलश करी सहस अठोत्तरा, छत्र चामर सिंहासण शुभ- तरा ॥ उपगरण पुष्प चंगेरी पमुहा सवे, आगमे भासिया तेम

आणी ठवे ॥२॥ तीर्थजल भरिय कर कलश करी देवता, गावता भावता धर्म उन्नतिरता, तिंरिय नर अमरने हर्ष उपजावता, धन्य अम्ह शक्ति शुचिभक्ति इंम भावता ॥३॥ समकित बीज निज आत्म आरोपता, कलश पाणी मिसें भक्तिजल सींचता ॥ मेरु सिहरोवरी सर्व आव्या वही, शक्र उत्संग जिन देखी मन गहगही ॥ ४ ॥

वस्तु छंदः–हंहोदेवा, हंहोदेवा, अणाइ कालो अदिठ पुव्वो, तिलोय तारणो तिलोय बंधु,मिछत्त मोह विद्धंसणो, अणाइतिण्हा विणासणो देवाहि देवो दिठ बोहिय कामेहिं ॥ ५ ॥

ढाळ तेहीजः–एम पभणंत वण भवण जोइसरा, देव वेमाणिया भक्ति धम्मायरा ॥ केवि कप्पठ्ठिया केवि मित्ताणुगा, केविवर रमणि-वयणेण अइ उच्छुगा ॥ ६ ॥

वस्तु छंदः–तथ्थ अच्चुय तथ्थ अच्चुय इंद आदेस, कर जोडि सवि देवगण, लेय कळस आदेस पामिय, अदभुत रुप सरुप जुअ, कवण एह उत्संग सामिय, इंद कहे जग तारणो, पारग अम पर-मेस, नायक दायक धम्मनिहि, करियें तसु अभिषेक ॥ १ ॥

(एम कही कळशमांथी अरधुं जळ नामवुं, पछी नीचे प्रमाणे कहेवुं.)

॥ ढाळ आठमी ॥

॥ तीर्थकमलदल उदक भरीनें, पुष्कर सागर आवे ॥ ए देशी ॥ पूरण कलश शुचि उदकनी धारा, जिनवर अंगे नामे ॥ आतम निरमल भाव करंता, वधते शुभ परिणामे ॥ १ ॥ अच्चु-तादिक सुरपति मज्जन, लोकपाल लोकंत ॥ सामानिक इंद्राणी

पमुहा, एम अभिषेक करंत ॥ २ ॥ गाहा ॥--तव ईसाण सुरिंदो, सक्कंपभणेइ करइ सुपसाउ, तुम अंके महभाहो ॥ पिणमित्तं अम्ह अप्पेह ॥ ३ ॥ ता सक्किंदो पभणेइ, साहमी वच्छलंमि बहु लाहो, आणा एवं तेणं, गिण्हिओ उकयथ्थाभा ॥ ४ ॥

(एम कही सर्व स्नात्रीया कळश ढाले, अने मुखथी नीचे प्रमाणे कहे:-)

ढाळ तेहीज—सोहम सुरपति वृषभ रुप करी, न्हवण करे प्रभु अंग ॥ करिय विलेपण पुष्प माल ठवि, वर आभरण अभंग ॥५॥ तव सुरवर बहु जय जय रव करि, नाचे धरि आणंद ॥ मोक्ष मार्ग सारथपति पाम्यो, भांजशुं हवे भव फंद ॥६॥ कोडि बत्रीसे सोवन उवारी, वाजंते वर नादें ॥ (आ ठेकाणे शक्ती अनुसार द्रव्य उतारी याचकने आपवु अथवा भंडारमां नांखवुं.) ॥ सुरपति संघ अमर श्रीप्रभुने, जननीने सुप्रसादें ॥ ७ ॥ आणी थापी एम पयंपे, अम निस्तरिया आज ॥ पुत्र तुमारो धणीय हमारो, तारण तरण झिहाज ॥ ८ ॥ मात जतन करी राखजो एहने, तुम सुत अम आधार ॥ सुरपति भक्ति सहीत नंदीसर, करे जिनभक्ति उदार ॥ ९ ॥ निय निय कप्प गया सवि निर्जर, कहेतां प्रभु गुण सार ॥ दीक्षा केवळ ज्ञान कल्याणक, इच्छा चित्त मझार ॥ १० ॥ खरतरगच्छ जीन आणारंगी, राजसागर उवज्झाय ॥ ज्ञान धर्म दीपचंद्र सुपाठक, सुगुरुतणे सुपसाय ॥ ११ ॥ देवचंद्र जिन भक्ते गायो, जन्म महोत्सव छंद ॥ बोध बीज अंकुरो उलस्यो, संघ सकल आनंद॥१२॥

॥ कळश राग वेलावळ ॥

इम पुजा भगते करो, आतम हितकाज ॥ तजिय विभाव निज भावमें, रमता शिवराज ॥ इम० ॥ १ ॥ काल अनंते जे हुआ, होसे जेह जिणंद ॥ संपइ सीमंधर प्रभु, केवल नाणदिणंद ॥ इम० ॥ २ ॥ जन्म महोत्सव एणी परें, श्रावक रुचिवंत ॥ विरचे जिन प्रतिमा तणुं, अनुमोदन खंत ॥ इम० ॥ ३ ॥ देवचंद्र जिन पुजना, करतां भव पार ॥ जिन पडिमा जिन सारखी, कही सूत्र मझार ॥ इम० ॥ ४ ॥ इति संपुर्ण ॥ (स्नात्र भणावा वखते वधारे स्थीरता होय तो शांतिनाथजीनो कळश निचे मुजब कही पछी पखाल पुजा करवी.)

॥ अथ श्रीज्ञानविमलसूरिकृत शांतिनाथजीनो कलश प्रारंभः ॥

॥ श्री जयमंगलकृत्स्नमभ्युदयतावल्लीपरोहांबुदो । दारिद्र्यद्रुमकाननैकदलने मत्तोधुरः सिंधुरः ॥ विश्वैः संस्तुतसत्प्रताप महिमा सौभाग्य भाग्यो दयः । स श्रीशांतिजिनेश्वरोभिमतदो जीयात् सुवर्णच्छविः ॥ १ ॥ अहो भव्याः शृणुत तावत् सकलमंगलकेलिकलालीलासनकाः लीलारसरोपितचित्तवृत्तयः विहित श्रीमज्जिनेंद्र भक्तिप्रवृत्तयः सांप्रतं श्रीमच्छांतिजिनेंद्रजन्माभिषककलशोगीयते ॥

॥ राग वसंत । तथा नट्ट । देशाख ॥

॥ श्रीशांतिजिनवर सयल सुखकर । कलश भणीयें तास ॥ जिम भविक जनने । सयल संपत्ति । बहुत लील विलास ॥ कुरु नाभि जनपद तिलक सम वड । हत्थिणाउर सार ॥ जिननयरी कंचन रयण धणकण । सुगुणजन आधार ॥ १ ॥ तिहां राय राजे बहु दिवाजे । विश्वसेन नरींद ॥ निज प्रकृति सोमह तेज तपनह । मानुं चंद दिणंद ॥ तस पण वखाणी पट्टराणी । नामें अचिरा नार॥ सुखसेजें सुतां चौद पेखे । सुपन सार उदार ॥ २ ॥ सव्वठ सिद्ध विमानथी तव । चवियो उर उप्पन्न ॥ बहुनट्ट नट नभ क्षीण सत्तमी । दिवस गुणसंपुन्न ॥ तव रोग सोग वियोग विहुर । मारी इति शमंत ॥ वर सयल मंगल केलि कमला । घर घरे विलसंत ॥ ३ ॥ वर चंद योगें ज्येष्ठ तेरश । वदि दिनें थयो जन्म ॥ तव मध्यरयणीएं दिशिकुमारो । करे सूई कम्म ॥ तव चलीय आसन सुणीय सवि हरि । घंटनादें मेली ॥ सुरविंदसत्थें मेरुमत्थें ॥ रचे मज्जन केली ॥ ४ ॥

॥ ढाल ॥ विश्वसेननृप घरे नंदन जनमीया ए ॥ तिहुअण भवियण प्रेमशुं प्रणमीया ए ॥ ५ ॥ चाल ॥ हांरे प्रणमीया ते चोंसठ इंद्र । लेइ ठवे मेरुगिरींद ॥ सुरनदी नीरसमीर तिहां । क्षीर जलनिधि तीर ॥ ६ ॥ सिंहासनें सुरराज । जिहां मल्या देवसमाज ॥ सर्व औषधिनी जात । वर सरस कमलविख्यात ॥ ७ ॥ ढाल ॥ विख्यात विविधपरें कमलना ए ॥ तिहां हरख भर सुरभि वर-

दामना ए ॥ ८ ॥ चाल ॥ हांरे वरदाम मागध नाभ । जे तीर्थ उत्तम ठाम ॥ तेहतणी माटी सर्व । कर ग्रहे सर्व सुपर्व ॥ ९ ॥ बावना चंदन सार । अभियोग सुर अधिकार ॥ मन धरी अधिक आणंद । अवलोकता जिनचंद ॥ १० ॥ ढाल ॥ श्री जिनचंदने । सुरपति सवि नवरावता ए ॥ निज निज जन्म । सुकृतारथ भावता ए ॥ ११ ॥ चाल ॥ हांरे भावता जन्म प्रमाण । अभिषेक कलश मंडाण ॥ साठ लाखने एक कोड । शत दोयने पंचास जोड ॥१२॥ आठ जातिना ते होय । चौसठो सहसा जोय ॥ एणी परें भक्ति उदार । करे पूजा विविध प्रकार ॥ १३ ॥ ढाल ॥ विविध प्रकारना करिय शिणगार ए ॥ भरियजल विमलना विपुल भृंगार ए ॥१४॥ ॥ चाल ॥ हांरे भृंगार थाल चंगेरी । सुप्रतिष्ठप्रमुख सुभेरी ॥ सवि कलश परे मंडाण । जे विविधवस्तु प्रमाण ॥ १५ ॥ आरतिने मंगल दीप । जिनराजने समीप ॥ भगवतीचूरणी मांही ॥ अधिकार एह उत्साहीं ॥ १६ ॥ ढाल ॥ अधिक उत्साहशुं । हरख जल भींजता ए ॥ नवनव भांतिशुं भक्तिभर कीजता ए ॥ १७ ॥ चाल ॥ हांरे कीजता नाटारंभ । गाजता गुहीर मृदंग ॥ करी करी तिहां कंठ ताल । चउताल ताल कंसाल ॥ १८ ॥ शंख पणव भुंगल भेरी । झल्लरी वीणा न फेरी ॥ एक करे हयखार । एक करे गज गुलकार ॥ १९ ॥ ढाल ॥ गुलकार गर्जनारव करे ए ॥ पाय दुर दुर धुर सुर धरे ए ॥ २० ॥ चाल ॥ हांरे सुर धरे अधिक बहु मान । तिहां करे नव नव तान ॥ वर विविध जाति छंद । जिन भक्ति सुरतरुकंद ॥ २१ ॥ वली करे मंगल आठ । ए जंबुपन्नत्ति पाठ ॥

थाय थुइय मंगल एम । मन धरी अधिक बहु प्रेम ॥ २२ ॥ ढाल ॥ प्रेममद घोषणा पुण्यनी सुरासुर सहु ए ॥ समकित पोषणा शिष्ट संतोषणा एम बहु ए ॥ ॥ २३ ॥ चाल ॥ हांरे बहु प्रेमशुं सुख क्षेम । घरे आणिया निधि जेम ॥ बत्रीश कोड सुवन्न । करे वृष्टि रयणनी धन्न ॥ २४ ॥ जिन जननी पासें मेली । करे अठाइनी केली ॥ नंदीश्वरें जिन गेह । करे महोत्सव ससनेह ॥ २५ ॥

॥ ढाळ प्रथमनी ॥

॥ हवे राय महोत्सव करे रंग भर । थयो जव परभात ॥ सूर पूजियो सुत नयणें निरखी । हरखीयो तव तात ॥ वर धवल मंगल गीत गातां । गंधर्व गावे रास ॥ बहुदानें मानें सुखिया कीधा । सयलपूगी आश ॥ २६ ॥ तिहां पंचवरणी कुसुमवासित । भूमिकासंलिच ॥ वर अगर कुंदरु । धूपधूपण । छांटयां कुंकुम लित्त ॥ शिर मुकुट मंडल काने कुंडल । हैये नवसर हार ॥ एम सयल भूषण भूषितांबर । जगतजन परिवार ॥ २७ ॥ जिनजन्म कल्याणक महोत्सवें । चौद भुवन उद्योत ॥ नारकी थावर प्रमुख सुखीया । सकलमंगल होत ॥ दुःख दुरित ईति समित सवलां । जिनराजने परताप ॥ तेणे हेतें शांति कुमार ठवियुं । नामइति आलाप ॥२८॥ एम शांति जिननो कलश भणतां । होवे मंगलमाल ॥ कल्याण कमला केली करती । लहे लील विलास ॥ जिनस्नात्र करीयें सहेजें तरीयें । भवसमुद्रनो पार ॥ एम ज्ञानविमल सुरिंद जंपे । श्रीशांतिजिन जयकार ॥ २९ ॥ इतिश्री ज्ञानविमलसूरिकृत श्री

शांतिजिनकलश संपूर्णः ॥ (उपर प्रमाणे कलश कया पछी प्रभुजीने पंचामृतथी अने शुद्ध जळथी पखाल करी अंगलुछणा त्रण करी केशर चंदन बरास विगेरेथी पुजा करी पुष्प चढावी धुप, दीप, करी अक्षत नैवद्य फळथी पुजा करवी. आ प्रमाणे अष्ट द्रव्यथी पुजा करती वखते स्थीरता होय तो अष्टप्रकारी पुजा अथवा अष्ट प्रकारी पूजाना दोहा बोली पुजा करवी. स्थीरता न होय तो एमना एम अष्ट द्रव्यथी पुजा करवी. पछी आरती मंगळ दीपकने केशर अथवा कुंकुमथी तीलक करी एक थाळमां साथीओ करी आरती मंगळ दीवो मुकी मीठु, माटी अने पाणी एक रकेबीमां लेइने बेठे बेठे त्रण वखत लुण उतारवुं अने लुण उतारतां निचे प्रमाणे गाथाओ बोलवी अने लुण माटी जळमां नांखवां.)

॥ लूण उतारण गाथ ॥॥

॥ लुण उतारो जिनवर अंगे, निर्मळ जळधारा मन रंगे ॥ लुण० ॥ १ ॥ जीम जीम तड तड लुणज फुटे, तिम तिम अशुभ कर्म बंध त्रूटे ॥ लुण० ॥ २ ॥ नयण सलुणां श्री जिनजीनां, अनुपम रुप दयारसभीनां ॥ लुण० ॥ ३ ॥ रुप सलुणु जिनजीनुं दीसे, लाज्युं लुण ते जळमां पेसे ॥ लुण० ॥ ४ ॥ त्रण प्रदक्षिणा देई जळधारा, जलण खेपवीये लुण उदारा ॥ लुण० ॥ ५ ॥ जे जिन उपर दुमणो प्राणी, ते एम थाजो लुण

ज्युं पामी ॥ लुण० ॥ ६ ॥ अगर कृष्णागरु कुंदरु सुगंधे, धुप करी जे विविध प्रबंधे ॥ लुण० ॥ ७ ॥ इति ॥

(पछी आरती मंगळ दीवानी केशर फुल अने अक्षतथी पूजा करवी. पछी मंगळ दीवो प्रगटावी ते मंगळ दीवाथी आरती प्रगटावी प्रथम आरती उतारवी अने ते पछी मंगळदीवो उतारवो. मंगळ दीवो उतारती वखते कपुर सळगावी मंगळ दीवा जोडे राखवुं.

॥ अथ श्री शांति जिन आरति ॥

जय जय आरती शांति तुमारी, तोरा चरण कमळकी मैं जाउं बलिहारी. जय० ॥ १ ॥ विश्वसेन अचिराजीको नंदा, शांतिनाथ मुख पुनमचंदा ॥ जय०॥२॥ चालीस धनुष्य सोवनमय काया, मृगलंछन प्रभु चरण सुहाया. जय० ॥ ३ ॥ चक्रवर्ती प्रभु पांचमां सोहे, सोळमा जिनवर सुर नर मोहे. ॥ ४ ॥ मंगळ आरती तोरी कीजे, जन्म जन्मनो लाहो लीजे. जय० ॥५॥ करजोडी सेवक गुण गावे, सो नरनारी अमरपद पावे. जय०।६।

॥ अथ मंगल दीपकः ॥

दीवोरे दीवो मंगळिक दीवो, भुवन प्रकाशक जिन चिरंजीवो ॥ दीवो० ॥ १ ॥ चंद सूरज प्रभु तुम मुख केरां, लुंछण करता दे नित्य फेरा ॥ दीवो० ॥ २ ॥ जिन तुज आगल सुरनी अमरी, मंगलदीप करी दिये भमरी ॥ दीवो० ॥ ३ ॥ जिम जिम धूप

घटी प्रगटावे, तिम तिम भवनां दुरित दझावे ॥ दीवो० ॥ ४ ॥
नीर अक्षत कुसुमंजलि चंदन, धूप दीप फल नैवेद्य वंदन ॥ दीवो०
॥ ५ ॥ एणी परें अष्ट प्रकारी कीजें, पूजा स्नात्र महोत्सव प्रभ-
णीजें ॥ दीवो० ॥ ६ ॥

(आरती उतर्या पछी निचेनो दोहा बोलवा.)

॥ हवे नैवेद्य निवेदना, कीजे जीम हलीराय ॥ भव निर्वेद प्रभु मुखे, मागुं अविचळ ठाय ॥ १ ॥ कर्ता भोक्ता मुज नही, पुद्गल भावनो जीव ॥ तेणे पुद्गलनो त्याजना, करता शर्म सदैव ॥ २ ॥

(आ दोहा बोली पतासुं के पेंडो जे होय ते मुकवुं अने तेना उपर कुंकुम के केसरना छाटा नांखवा. पछी चैत्यवंदन पुरेपुरुं करवुं.)

(हवे स्नात्र भणावीने तुरतज मोटी पुजा भणाववी होय तो आरती मंगळ दीवो न उतारतां मोटी पुजा शरु करवी. अने पुजा पुरी थया पछी आरती मंगळदीवो उतारवा.)

॥ इति श्री देवचंद्रजीकृत स्नात्र पूजा विधि सहीत संपुर्ण ॥

अष्ट प्रकारी पूजा जेम जेम अंतर लक्ष सहित करवा-मांआवेतेम तेम अधिक आत्महित रूप होवाथी ते बाबत अत्र प्रसंगोपात संक्षेपथी ब्यान करीए छीए.

लेखक—सद्गुणानुरागी मु० श्री कर्पूरविजयजी.

१ जळपुजा—शुद्ध करेलां पवित्र कुंभादिकमां जयणा सहित गाळीने आणेलां तीर्थजळादिकवडे प्रभुने स्नात्र अभिषेक (प्रक्षालन)

करतां हृदयमां भाववुं के प्रभु अभिषेकना प्रभावे अमारा अनादि कर्म-मल दूर थइ जाय. शुचिपवित्र जळथी जयणासहित स्नान करी इन्द्रनी पेरे उत्तम वस्त्रालंकार धारण करी निर्मळ नीरनी धाराथी अंतर लक्ष पूर्वक श्री जिनेश्वर प्रभुने न्हवरावतां उत्तम भावना योगे पोतेज पोताना आत्माने कर्म मळ रहितकरी शके छे.

प्रभुने अभिषेक करी रह्या बाद घणांज सुंवाळां बारीक वस्त्रथी प्रभुना पवित्र गात्रने आदर सहित लुंछी लेवुं, त्यारपछी अनुक्रमे उत्तम चंदनादिकवडे पूजा करवी उचित छे.

२ चंदन पूजा-प्रभुना आखा अंगे उत्तम चंदन प्रमुख शीतळ पदार्थो एकठा मेळवी विलेपन करवुं जोइए. आजकाल केटलाक मुग्ध भाइ ब्हेनो उपर मुजब अंग विलेपन करवुं मुकी दइ प्रभुना अगे पुष्कळ केशर चढावे छे. जो के चोख्खुं केशर मळे तो तेवडे प्रभुना अंगे तिलक प्रमुख करवा निषेध नथी परंतु खास करीने चंदननोज मोटो भाग वापरवानो छे. अंतर लक्षथी चंदन प्रमुखना शीतळ रसवडे प्रभुने विलेपन करतां भाविक आत्मा पोतानेज कषाय तापथी मुक्त करी शीतळ करी शके छे. प्रभुना आलंबनथी पोतेज शीतळ बने छे एटले राग द्वेष रुप कषाय तापथी मुकाइ शांत थाय छे.

३ कुसुम (पुष्प)पूजा-उत्तम प्रकारनां ताजां खुशबोदार खीलेलां अखंड फुलोवडे प्रभु पूजा करनार प्रभुना आलंबने चित्तनी प्रसन्नता प्राप्त करी शके छे. काची कळीओ के नहिं उघडेलां तेमज

वासी अने जीवाकुल पुष्पो प्रभुने चढाववां योग्य नथी. थोडां के घणां उत्तम जातनांज फुलोवडे प्रभु पूजा करवी उचित छे. शास्त्र नीति अनुसारे फूलने किलामना न उपजे तेम पुष्प माळाओ, पुष्प-गृह के पुष्पना पगर भरवादिक वडे पण प्रभु पूजा कराय छे. केटलाक भोळा लोको शास्त्र नीतिने बाजु मुकी फुलने सोयथी वींधीने पुष्पमाळा तैयार करावी ले छे, ते व्याजबी जणातुं नथी. काचा सुतरना दोरावडे शिथिल गांठ दइने उत्तम सुगंधी पुष्पोनी जे माळा जयणाथी करवामां आवी होय ते वडे प्रभुपूजा करवी उचित गणाय छे.

४ धूप पूजा—उत्तम द्वादशांग, कृष्णागरु, कपूर प्रमुख द्रव्योथी, बनावेल धूपनो घटा उखेवतां जेम धूप घटा उंची चढे छे अने दुर्गंधने दूर करी सुवासना विस्तारे छे तेम धूप पूजा करनार आत्मा प्रभु आलंबने अनादि मिथ्यात्वरुप कुवासनाने टाळी सुश्रद्धान रुप सुवासनाने विस्तारी ऊंची गति पामवानो अधिकारी थइ शके छे.

लघु कल्पमां कह्युं छे के सामान्य धूप पूजा करवाथी पंदर उपवासनुं फळ मळे छे. अने उत्तम कर्पूरादिक मिश्र धूप पूजा करवाथी एक मास उपवासनुं फळ मळे छे. तेथी उक्त पूजामां अधिक प्रीति जोडवी उचित छे.

५ दीप पूजा—गायना उत्तम सुगंधी घी वडे दीपक पूजा करनार पोतानो अनादि अज्ञान अंधकार दूर करी उत्तम ज्ञान

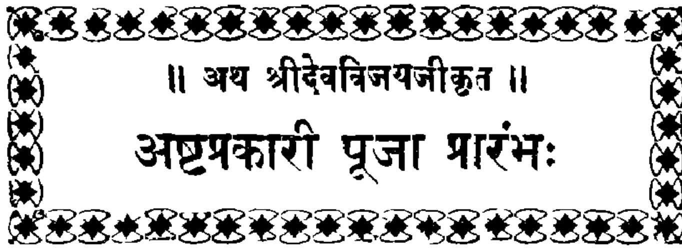
प्रकाश मेळवी शके छे. परंतु ते प्रसंगे दीपकमां पतंगादिक जीवो जंपलाइ पडी विनाश न पामे तेवी जयणा खातर फानस विगेरेनो उपयोग राखवो जरुरनो छे. जिन मंदिर प्रमुखमां कोइ पण स्थळे दीपक प्रगटाववतां जयणाने विसरी जवी जोइए नहिं. जेटलुं काम जयणा सहित बने तेटलुंज कल्याणकारी छे. हांडी, झुमर विगेरेमां पण दीपको प्रगटाववा होय तो जरुर जयणा राखवी जोइए.

६ अक्षत—अखंड (अणीशुद्ध) चोखावडे आत्माने स्वस्ति-कल्याणकारी स्वस्तिक रचनार आत्मा उत्तम भावना योगे रत्नत्र-यीरुप प्रभुना मार्गने पामी चार गतिने छेदी, अंते सिद्धि गतिने पामी शके छे. स्वस्तिक (साथियो) रचतां प्रभु सन्मुख रही उपर जणावेली प्रार्थना शुभ भावना सहित करवी जेथी अक्षय सुखनी प्राप्ति सहेजे थइ शके.

७ नैवेद्य—अनादि देहाध्यास (देह ममता) योगे जीवने जातजातनां खान पानमां रति लागेली छे तेथी विरक्त थवाने प्रभु समीपे विध विध जातनां पकवान, रसोइ ढोकीने प्रभु पासे एवीज प्रार्थना करवानी छे के हे प्रभु ! अमारुं अनादि काळनुं पुद्गलानंदीपणुं तजावी अमने अणाहारी पद प्राप्त करावो.

८ फळ- सरस उत्तम जातिनां विधविध फळ प्रभु पासे ढोवी एवी प्रार्थना करवानी छे के हे जगदीश ! आप अमारां अनादि काळनां जन्म जरा मरण संबंधी अनंतां दुःख निवारी अमने अक्षय सुखमय मोक्ष फळनी बक्षीस आपो ! आवी रीते

संक्षेपथी हेतु सहित समजावेली अष्ट प्रकारी पूजा हरेक श्रद्धालु भाइ व्हेनोए प्रतिदिन करवा रूप करवो जोइए. उक्त द्रव्य पूजा कर्या बाद चैत्यवंदन वडे प्रभुना गुणग्राम करी आत्माने तल्लीन करवो युक्त छे.

॥ अथ श्रीदेवविजयजीकृत ॥

अष्टप्रकारी पूजा प्रारंभः

॥ तत्र ॥

॥ प्रथम न्हवणपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ अजर अमर निकलंक जे, अगम्य रूप अनंत ॥ अलख अगोचर नित्य नमुं, परम प्रभुता वंत ॥ १ ॥ श्री संभव जिन गुणनिधि, त्रिभुवन जन हितकार ॥ तेहना पद प्रणमी करी, कहीशुं अष्ट प्रकार ॥ २ ॥ प्रथम न्हवणपूजा करो, बीजी चंदन सार ॥ त्रीजी कुसुम वली धूपनी, पंचम दीप मनोहार ॥ ३ ॥ अक्षत फल नैवेद्यनी, पूजा अतिहि उदार ॥ जे भवियण नित नित करे, ते पामे भवपार ॥ ४ ॥ रतन जडित कलशे करी, न्हवण करो जिनभूप ॥ पातकपंक पखालतां, प्रगटे आतमस्वरूप ॥ ५ ॥ द्रव्य भाव दोय पूजाना, कारण कार्य संबंध ॥ भाव स्तव पुष्टि भणी, रचना द्रव्य प्रबंध ॥ ६ ॥ शुभ सिंहासन मांडीने, प्रभु पधरावो भक्त ॥ पंच शब्द वाजिंत्रशुं पूजा करीए व्यक्त ॥ ७ ॥

॥ ढाल पहेली ॥ अने हांरे जिनमंदिर रलियामणुं रे॥ए देशी॥ ॥ अने हांरे न्हवण करो जिनराजने रे, ए तो शुद्धालंबन देव ॥ परमातम परमेसरू रे, जसु सुर नर सारे सेव ॥न्ह० ॥ १ ॥अ०॥ मागध तीर्थ प्रभासनां रे, सुरनदी सिंधुनां लेव ॥ वरदाम क्षीर-समुद्रनां रे, नीरे न्हवे जेम देव ॥ न्ह० ॥ २ ॥ अ० ॥ तेम भवि भावे तीर्थोदके रे वासो वास सुवास ॥ औषधिओ पण भली करो रे, अनेक सुगंधित खास ॥ न्ह० ॥ ३ ॥ अ० ॥ काल अनादि मल टालवा रे, भालवा आतमरूप ॥ जलपूजा युक्ते करी रे, पूजो श्री जिनभूप ॥ न्ह० ॥ ४ ॥ अ० ॥ विप्रवधू जलपूजाथी रे, जेम पामी सुख सार ॥ तेम नमे देवाधिदेवने रे, अर्ची लहो भवपार ॥ न्ह० ॥ ५ ॥ अथ काव्यं ॥ विमलकेवलदर्शनसंयुतं, सकलजंतु-महोदयकारणं ॥ स्वगुणशुद्धिकृते स्नपयाम्यहं, जिनवरं नवरंगमयांभसा ॥ १ ॥ मंत्र ॐ ह्रीँ श्री परम पुरुषाय परमेश्वराय जन्म जरा मृत्यु निवारणाय श्रीमते जिनेंद्राय जलं यजामहे स्वाहाः ॥

॥ इति प्रथम जलपूजा समाप्ता ॥ १ ॥

॥ अथ द्वितीय चंदनपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ हवे बीजी चंदन तणी, पूजा करो मनोहार ॥ मिथ्या ताप अनादिनो, टालो सर्व प्रकार ॥ १ ॥ पुद्गल परिचय करो घणो, प्राणी थयो दुर्वास ॥ सुगंध द्रव्य जिनपूजने, करो निज शुद्ध सुवास ॥ २ ॥

॥ ढाल बीजी ॥ मनथी डरणां, परनारीसंग न करणां ॥ एदेशी ॥

॥ भवि जिन पूजो, दुनियामां देव न दूजो ॥ जे अरिहा पूजे, तस भवनां पातक धूजे ॥ भ० ॥ १ ॥ प्रभुपूजा बहु गुण भरी रे, कीजे मनने रंग ॥ मन वच काया थिर करी रे, अरचो अरिहा अंग ॥ भ० ॥ २ ॥ केशर चंदन घसी घणुं रे, मांहे भेली घनसार ॥ रत्नकचोली मांहे धरी रे, प्रभुपद चर्चो सार ॥ भ० ॥ ३ ॥ भवदवताप शमाववा रे, तरवा भवजलतीर ॥ आतमस्वरूप नीहालवा रे, रूडो जगगुरु धीर ॥ भ० ॥ ४ ॥ पद जानु कर अंश शिरे रे, भाल गले वली सार ॥ हृदय उदर प्रभुने सदा रे, तिलक करो मन प्यार ॥ भ० ॥ ५ ॥ एणी विध जिनपद पूजना रे, करतां पाप पलाय ॥ जेम जयसुर ने शुभमति रे, पाम्या अविचल ठाय ॥ भ० ॥ ६ ॥ काव्य ॥ जगदुपाधिचयाद्रहितं हितं, सहजतत्त्वकृते गुणमंदिरं ॥ विनयदर्शकेशरचंदनै,-रमलहृन्मलहज्जिनमर्च्चये॥१॥ ॐ ह्रीं० चंदनं य० इति द्वितीय चंदनपूजा समाप्ता॥२॥

॥ अथ तृतीय कुसुमपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ त्रीजी कुसुम तणी हवे, पूजा करो सद्भाव ॥ जेम दुष्कृत दूरे टल, प्रगटे आत्मस्वभाव ॥ १ ॥ जे जन षट् ऋतु फूलशुं, जिन पूजे त्रण काल ॥ सुर नर शिवसुख संपदा, पामे ते सुरसाल ॥२॥

॥ ढाल त्रीजी ॥ साहेलडीयांनी ॥ देशी ॥

॥ कुसुमपूजा भवि तुमे करो ॥ साहेलडीयां ॥ आणी विविध प्रकार ॥ गुण वेलडीयां ॥ जाइ जूई केतकी ॥ सा० ॥ दमणो

महओ सार ॥ गु० ॥ १ ॥ मोघरो चंपक मालती ॥ सा० ॥ पाडल पद्म ने वेल ॥ गु० बोलसिरी जासूलशुं ॥ सा० ॥ पूजो मनने गेल ॥ गु० ॥ ॥ २ ॥ नाग गुलाव सेवंतरी ॥ सा० ॥ चंपेली मचकुंद ॥ गु० ॥ सदा सोहागण दाउदी ॥ सा० ॥ प्रियंगु पुन्नागनां वृंद ॥ गु० ॥ ३ ॥ बकुल कोरंट अंकोलथी ॥ सा० ॥ केवडो ने सहकार ॥ गु० ॥ कुंदादिक प्रमुहा घणे ॥ सा० ॥ पुष्प तणे विस्तार ॥ गु० ॥ ४ ॥ पूजे जे भवि भावशुं ॥ सा० ॥ श्री जिन केरा पाय ॥ गु० ॥ वणिकसुता लीलावती ॥ सा० ॥ जिम लहे शिवपुर ठाय ॥ गु० ॥ ५ ॥ काव्यं ॥ सुकरुणामृतनार्ज्जवमार्दवैः, प्रशमशौचशमादिसुमैर्जनाः ॥ परमपुज्यपदस्थितमर्चितं, परमुदारमुदारगुणं जिन ॥१॥ ॐ ह्रीं० पुष्पं य० इति तृतीय पुष्पपूजा समाप्ता ॥ ३ ॥

॥ अथ चतुर्थ धूप पूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ अर्चा धूप तणी करो, चोथी हर्ष अमंद ॥ कर्म घन दाहन भणी, पूजो श्री जिनचंद ॥ १ ॥ सुविधि धूप सुगंधशुं, जे पूजे जिनराय ॥ सुर नर किन्नर ते सवि, पुजे तेहना पाय ॥ २ ॥

॥ ढाल चोथी ॥ सामरी सुरत पर मेरो दिन अटक्यो ॥ए एशी॥

॥ अरिहा आगे धूप करीने, नरभव लाहो लीजे री ॥ अगर चंदन कस्तूरी संयुक्त, कुंदरु मांहे धरीजे री ॥ अरि० ॥ १ ॥ चूरण शुद्ध दशांग अनोपम, तुरक अंबर भावीजे री ॥ रत्न जडित धुपधाणा मांहे, शुभ घनसार ठवीजे री ॥ अरि० ॥ २ ॥ पवित्र

थइ जिनमंदिर जइने, आशय शुद्ध करीजे री ॥ धुप प्रगट वामांगे धरतां, भव भव पाप हरीजे री ॥ अरि० ॥ ३ ॥ समता रस सागर गुण आगर, परमातम जिन पूरा री ॥ चिदानंदघन चिन्मय मूरति, झगमग ज्योति सनूरा री ॥ अरि० ॥ ४ ॥ एहवा प्रभुने धुप करंतां, अविन्चल सुखडां लहीए री ॥ इह भव परभव संपत्ति पामे, जेम विनयंधर कहीए री ॥ अरि० ॥ ५ ॥ काव्यं ॥ अशुभ पुद्गलसंचयवारणं, समसुगंधकर तपधूपनं ॥ भगवता सुपुरोहितकर्मणां, जगवतो यवतोऽक्षयसंपदा ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं० धुपं य० इति चतुर्थ धुपपूजा समाप्ता ॥ ४ ॥

॥ अथ पंचम दीपकपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ निश्चय धन जे निज तणुं, तरोभाव छे तेह ॥ प्रभुमुख द्रव्य दीपक धरी, आविरभाव करेह ॥ १ ॥ अभिनव दीपक ए प्रभु, पूजी मागो हेव॥ अज्ञान तिमिर जे अनादिनुं,टालो देवाधिदेव॥२॥

॥ ढाल पांचमी ॥ झुमखडानी देशी ॥

॥ भावदीपक प्रभु आगले, द्रव्यदीपक उत्साहे ॥ जिनेसर पूजीए ॥ प्रगट करी परमातमा, रूप भावो मन मांहे ॥ जि० ॥१॥ धूम कषाय न जेहमां, न छीपे पतंगने हेज ॥ जि० ॥ चरण चित्रामण नवि चले. सर्व तेजनुं तेज ॥ जि० ॥ २ ॥ अधन करे जे आधारने, समीर तणे नहीं गम्य ॥ जि० ॥ चंचल भाव जे नवि लहे, नित्य रहे वली रम्य ॥ जि० ॥ ३ ॥ तैल प्रक्षेप जिहां नहीं, शुद्ध दशा नहीं दाह ॥ जि० ॥ अपर दीपक ए अर-

चतां, प्रगटे प्रशम प्रवाह ॥ जि० ॥ ४ ॥ जेम जिनमती ने धन-
सिरि, दीप पूजनथी दोय ॥ जि० ॥ अमरगति सुख अनुभवी,
शिवपुर पोहोति सोय ॥ जि० ॥ ५ ॥ काव्यं ॥ बहुलमोहतमिस्र
निवारकं, स्वपरवस्तुविकासनमात्मनः ॥ विमलबोधसुदीपकमादधे,
भुवनपावनपारगताग्रतः ॥१॥ ॐ ह्रीं० दीपं य० इति पंचम दीपक
पूजा समाप्ता॥५॥

॥ अथ षष्ठाक्षतपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ समकितने अजुआलवा, उत्तम एह उपाय ॥ पुजाथी तुमे
मोछजो, मन वंछित सुख थाय ॥ १ ॥ अक्षत शुद्ध अखंडशु, जे
पूजे जिनचंद ॥ लहे अखंडित तेह नर, अक्षय सुख आणंद ॥२॥
॥ ढाल छठी ॥ धर्मजिणंद दयालजी, धर्म तणो दाता ॥ए देशी ॥

अक्षतपूजा भवि कीजे जी, अक्षत फल दाता ॥ शालि गोधुम
पण लीजे जी ॥अ०॥ प्रभु सन्मुख स्वस्तिक कीजे जी॥ अ० ॥ मु-
क्ताफल विचमे दीजेजी ॥ अ० ॥१॥ एहवा उज्ज्वल अक्षतवासी
जी ॥ अ० ॥ शुभ तंदुल वासे उल्लासी जो ॥ अ० ॥ चूरक
चउगति चित्त चोखे जी ॥ अ० ॥ पुरी अक्षय सुख लहो जोखे
जी ॥ अ० ॥ २ ॥ पुनरावर्त्त हरवा हाथे जी ॥ अ० ॥ नंदावर्त्त
करो रंग साथे जी ॥ अ० ॥ कर जोडो जिनमुख रहीने जी ॥
॥ अ० एम आखो शिव दीयो वहीने जी ॥ अ० ॥ ३ ॥ जग-
नायक जगगुरु जेता जी ॥ अ० ॥ जगबंधु अमल विभु नेता जी॥
॥ अ० ॥ ब्रह्मा ईश्वर वडभागी जी ॥ अ० ॥ योगीश्वर विदित
वैरागी ॥अ०॥ ॥ ४ ॥ एहवा देवाधिदेवने पुजे जी ॥

। अ० भवभवनां पातक धूजे जी ॥ अ० ॥ जेम कीरयुगल भव-
ार जी ॥ अ० ॥ लहे अक्षत पूज प्रकार जी ॥ अ० ॥ ५ ॥
काव्यं ॥ सकलमंगलसंभवकारणं, परममक्षतभावकृते जिनं ॥ सुप-
रेणाममयैरहमक्षतैः, परमया रमया पुनमर्चये ॥ ॐ ह्रीं० अक्षतं य०
इति षष्ठाक्षतपूजा समाप्ता ॥ ६ ॥

॥ अथ सप्तम फलपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ श्रीकार उत्तम वृक्षनां, फल लेइ नर नार ॥ जिनवर आगे
जे धरे, सफलो तस अवतार ॥ १ ॥ फलपूजानां फल थकी, कोडि
होय कल्याण ॥ अमर वधू उलट धरी, तस धरे चित्तमां ध्यान॥२॥

॥ ढाल सातमी ॥ बिंदलीनी देशी ॥

॥ फलपूजा करो फलकामी, अभिनव प्रभु पुण्ये पामी हो ॥
प्राणी जिन पूजो ॥ श्रीफल अखोड बदाम, सीताफल दाडिम नाम
हो ॥ प्रा० ॥ १ ॥ जमरुख तरबुज केलां, निमजां कोहलां करो
भेलां हो ॥ प्रा० ॥ पीस्तां फनस नारंग, पूंगी चूअफल घणुं चंग
हो ॥ प्रा० ॥ २ ॥ खरबूज द्राख अंजीर, अन्नास रायण जंबीर
हो ॥ प्रा० ॥ मिष्ट लींबुने अंगुर, शिंगोडां टेटी बीजपूर हो.
॥ प्रा० ॥ ३ ॥ एम जे जे विषय लहंत, ते ते जिनभुवने ढोयंत
हो ॥ प्रा० ॥ अनुपम थाल विशाल, तेहमां भरीने सुरसाल हो ॥
॥ प्रा० ॥ ४ ॥ फलपूजा करे जे भावे, ते शिवरमणी सुख पावे
हो ॥ प्रा० ॥ दुर्गता नारी जेम, लहे कीरयुगल वली तेम हो ॥
॥ प्रा० ॥ ५ ॥ काव्यं ॥ अमलशांतिरसैकनिधिं शुचिं, गुणफलै-

मलदोषहरैर्हरं ॥ परमशुद्धिफलाय यजे जिनं, परहितं रहितं परभावतः ॥१॥ ॐ ह्रीं फलं य० इति सप्तम फलपूजा समाप्ता ॥ ७ ॥

॥ अथाष्टम नैवेद्यपूजा प्रारंभः ॥

॥ दोहा ॥

॥ भवदव दहन निवारवा, जलदघटा सम जेह ॥ जिनपूजा युगते करी, त्रिविधे कीजे तेह ॥ १ ॥ पूजा कुगतिनी अर्गला, पुण्य सरोवर पाल ॥ शिवगतिनी साहेलडी, आपे मंगलमाल ॥ २ ॥ शुभ नैवेद्य शुभ भावशुं, जिन आगे धरे जेह ॥ सुर नर शिवपद सुख लहे, हलोय पुरुष परे तेह ॥ ३ ॥

॥ ढाल आठमी ॥ श्रावण मासे स्वामी, मेहेली चाल्या रे ॥

॥ ए देशी ॥

॥ हवे नैवेद्य रसाल, प्रभुजी आगे रे ॥ धरतां भवि सुखकार, प्रभुता जागे रे ॥ कंचन जडित उदार, थालमां लावो रे ॥ तार तार मुज तार, भावना भावोरे ॥ १ ॥ लापसी सेव कंसार, लाडु ताजा रे ॥ मनोहर मोतीचूर, खुरमां खाजां रे ॥ बरफी पेंडा खीर, घेबर घारी रे ॥ साटा सांकली सार, पूरी खारी रे ॥ २ ॥ कसमसीया कूलेर, सकर पारा रे ॥ लाखणसाइ रसाल, धरो मनोहारा रे ॥ मोतैया कलिसार, आगे धरीए रे ॥ भव भव संचित पाप, क्षणमां हरीए रे ॥ ३ ॥ मुरकी मेथुर दहींथरां, वरसोलां रे ॥ पापड पूरी खास, दोठां घोलां रे ॥ गुंदवडां ने रेवडी, मन भावे रे ॥ फेणी जलेबी मांहे, सरस सोहावे रे ॥ ४ ॥ शालि दाल ने सालणां, मनरंगे रे ॥ विविध जाति पकवान, ढोवो चंगे रे ॥ ताल

कंसाल मृदंग, वीणा वाजे रे ॥ भेरी नफेरी चंग, मधुर ध्वनि गाजे रे ॥ ५ ॥ सोल सजी शणगार, गोरी गावे रे ॥ देतां अढलक दान, जिनघर आवे रे ॥ एणीपरें अष्ट प्रकार, पूजा करशे रे ॥ नृप हरिचंद्र परें तेह, भवजल तरशे रे ॥ ६ ॥ काव्यं ॥ सकलचेतनजीवितदायिनी, विमलभक्तिविशुद्धिसमन्विता ॥ भगवतः स्तुतिसारसुखासिका, श्रमहरा महरास्तु विभोः पुरः ॥ ॐ ह्रीं० नैवेद्यं य० स्वाहाः ॥ इत्यष्टमनैवेद्यपूजा समाप्ता ॥ ८ ॥

॥ ढाल नवमी ॥ नमो भवि भावशुं ए ॥ ए देशी ॥

॥ अष्टप्रकारी चित भावीए ए, आणी हर्ष अपार ॥ भविजन सेवीए ए ॥ अष्ट महासिद्धि संपजे ए, अडबुद्धि दातार ॥ भवि० ॥ १ ॥ अडर्द्धि पण पामीए ए, पूजथी भवि श्रीकार ॥ भ० ॥ अनुक्रमे अष्ट करम हणी ए, पंचमी गति लहो सार ॥ भ० ॥२॥ शा न्हानासुत सुंदरु ए, विनयादिक गुणवंत ॥ भ० ॥ शाह जीवणना कहेणथी ए, कीयो अभ्यास ए संत ॥ भ० ॥ ३ ॥ सकल पंडित शिरसेहरो ए, श्रीविनीतविजय गुरुराय ॥ भ० ॥ तास चरणसेवा थकी ए, देवनां वंछित थाय ॥ भ० ॥ ४ ॥ शशी नयन गज विधु वरु ए, (१४२१) नाम संवत्सर जाण ॥ भ० ॥ तृतीया सित आशो तणी ए, शुक्रवार प्रमाण ॥ भ० ॥ ५ ॥ पादरा नगर विराजता ए, श्रीसंभव सुखकार ॥ भ० ॥ तास पसायथी ए रची ए, पूजा अष्ट प्रकार ॥ भ० ॥ ६ ॥

॥ कलश ॥

॥ इह जगत्स्वामी मोहवामी, मोक्षगामी सुखकरू ॥ प्रभु

अकल अमल अखंड निर्मल, भव्य मिथ्यातम हरु ॥ देवाधिदेवा चरणसेवा, नित्य मेवा आपीए ॥ निज दास जाणी दया आणी, आप समोवड थापीए ॥१॥ श्लोक ॥ इति जिनवरवृंदं, शुद्धभावेन कर्ति,-विमलमिह जगत्या, पूजयंत्यष्टधा ये ॥ निजकलिमलहेताः, कर्मणोऽतं विधाय, परमगुणमयं ते, यांति मोक्षं हि वीराः ॥ १ ॥ इति अष्टप्रकारी पूजा संपूर्णा ॥

॥ इति श्रीदेवविजयजीकृता अष्टप्रकारी पूजा संपूर्णा ॥

जिनराजनी भक्तिने मिषे थती आशातनाओ.

लेखक कुंवरजी आणंदजी-भावनगर.

आ बाबत बहु विचार करवा लायक छे. उत्तम अने भवभीरु प्राणीओ एनाथी घणाज डरता रहे छे. परंतु कांइक तो दीर्घ विचार नहीं करवाथी, कांइक उपेक्षा भाव राखवाथी, कांइक बोधनी मंदताथी अने कांइक तेना विचारने जागृत करनारनी खामी होवाथी भक्ति करवानी इच्छा छतां पण जिनपूजादि धर्मक्रिया करतां प्राणी जिनेश्वरनी आज्ञाभंग रुप तेमज अन्य प्रकारनी आशातनाओ करे छे. ते आ नीचे यथामति बतावावामां आवी छे. बुद्धिमानो तेनी उपर विचार चलावी जेटली हकीकत योग्य लागे तेटलीनो सत्वर स्वीकार करशे एवी आशा छे.

१. प्रथम तो श्रावकने स्नान दररोज करवानुं मात्र जिनपूजा निमित्तज कहेलुं छे. ते सिवाय दररोज स्नाननो निषेध छे. जिनपुजा निमित्ते न्हावुं ते पण परिमित (मापेला) जळथी अने ज्यां

अन्य लीलफुगनी के त्रस जीवोनी विराधना न थाय तेवी रीते जयणाथी न्हावुं जोइए, तेने बदले एवी रीते एवे ठेकाणे न्होळे भागे मुंबइ जेवा मोटा शहेरमां तेमज अन्यत्र पण न्हावामां आवे छे छे के ज्यां जयणा बीलकुल पळाती नथी. पाणीनुं परिमाण राखवामां आवतुं नथी अने अनंता अनंतकाय जीवो (लील फुल)नो विराधना थाय छे, तेमज त्रस जीवोनी पण विराधना थाय छे. आम थवाथी जिनेश्वरनी आज्ञानो प्रारंभमांज भंग थाय छे. ते एक प्रकारनी आशातनाज छे.

२. न्हाइने पछी पहेरवानी धावळी अने त्यार पछी पहेरवानां लुगडां एवां मेलां, के गंदां अने गंधाता तेमज फाटेलां पण होय छे के जेनेमाटे सारी स्थितिवाळाए तदन शरमावा जेवुं छे एक वर्ष पण एक जोड लुगडां जोतां नथी, तेटलां जो पोते राखे तो सामान्य स्थितिवाळाने पण बाध आवे तेवुं नथी, छतां मात्र कोइकज राखे छे, जे राखे छे तेपण स्वच्छ राखवानी चिवट धरावता नथी, एथी शरीरने नुकशान थाय छे,एटलुंज नहीं पण परमात्मानो अनादर देखाय छे अने तेनी भक्तिमां खामी देखाय छे. आ आशातनाज छे.

३. जिनेश्वरनी द्रव्यपूजाना प्रारंभमां जळपूजा करवामां आवे छे. ते बे घडी लगभग दिवस चढ्यो होय, सूर्यनो प्रकाश आवतो होय, जीवजंतु रात्रिना भरायला आघापाछा थइ गया होय, छतां जे रहेला होय ते जोइ शकाय तेम होय अथवा तेनुं मोरपींछीवडे निवारण थइ शके तेम होय त्यारे तो जळपूजा करवी योग्य छे.

परंतु केटलेक स्थानके अने केटलीक वखते एटली बधी वहेली अने पूर्वोक्त प्रकारनी जयणा जाळव्या सिवाय जळपूजा (प्रक्षालन) करवामां आवे छे के जेमां जीवदया जळवाती नथी अने तीर्थंकरनी आज्ञानो भंग थाय छे, आ पण एक प्रकारनी आशातनाज छे अष्ट प्रकारी पूजा करवानो मुख्य काळज बीजो प्रहर कहेलो छे ते खास ध्यानमां राखवानुं छे.

४. जिनबिंबनी पखाळ करवामां गतदिवसनुं केशर पुष्पादिक होय ते दूर करवानो प्रथम हेतु छे. तेमां पुष्पो के जे सुवासित होवाथी तेमां अनेक त्रस जीवोनी स्थिति होवानो संभव छे तेने प्रथमथी लइने दूर न नांखतां तेने जळनी अंदरज मूकी देवामां आवे छे के जेथी तेनी अंदर रहेला त्रसजीवोनो विनाश थाय छे. प्रथम के पछी कोइपण वखते एक पण फुल न्हवणना जळमां पडवुंज न जोइए. आ वात खास ध्यानमां राखवानी छे.

५. जिनबिंब उपरना आगला दिवसना केशरने वासीकेशर कहेवामां आवे छे. ते दूर करवा माटे लुगडांनां भीनां पोतांथी काम लेवानी जरुर छे. तेने बदले वाळाकुंचीथी एवी रीते पखाळ करवामां आवे छे के जाणे सोनी दागीना धोतो होय. आमां पण सोनीनी दागीना धोवानी वाळाकुंची तो वाळनी होवाथी सुकोमळ होय छे अने आ वाळाकुंचीओ तो सुगंधी वाळानी होवाथी अति कर्कश होय छे तेमां कोइ प्रकारनो हजु सुधी सुधारो थयोज नथी. एवी वाळाकुंचीवडे प्रभुना आखा शरीरने घसडवुं ए एक प्रकारनी महान् आशातना छे. तेथी बनता सुधी बीलकुल वाळा-

कुंची न वापरवी. कदापि जिनबिंबना कोइ अंगमां खाडा पडेला होय अने केशर भराइ रहेतुं होय तो त्यांज मात्र पोचा हाथे वाळाकुंचीनो सहज मात्र उपयोग करवो जोइए, वाळाकुंचीनो सनत् ने सळंग उपयोग करवाथी केटलो घसारो जिनबिंबने लागे छे ते तेमना शरीरना अमुक स्थळो, पलांठी उपरना लेखो तेमज धातुना बिंबना मुख नासिकादि अने सिद्धचक्रना अंगोपांगादि जोवाथी प्रत्यक्ष जणाइ आवे तेम छे. वाळाकुंची बीलकुल वापरवामां न आवे अने कदी खुणे खोचरे कोइ जग्याए केशर भराइ रहे तो तेथी एवी आशातना नथी थती के जेवी आशातना वाळाकुंचीवडे करवामां आवे छे. वळी केशर करतां वधारे काळजी तो पाणी न भराइ रहे तेने माटे राखवानी छे के जेथी लील फुल थवानो ने मेल बाझी जवानो संभव छे. त्यां तो अंगलुहणां करतां एटली उतावळ करवामां आवे छे के खुणाखोचरानी संभाळ पण लेवामां आवती नथी अने द्रष्टिनो उपयोग पण करवामां आवतो नथी. तेथी तेनो उपयोग वधारे करवो अने वाळाकुंचीनो उपयोग बहुज अल्पक्कचितज करवो. जेओ आ बाबतनी उपेक्षा करे छे तेओ मोठी लोकोथी थती आशातनाना भागीदार छे ए वात भूली जवी नहीं. आ बाबतनी वधारे खात्री करवी होय तो एक वखत एवी वाळाकुंचीनो पोताना शरीर उपर आखे शरीरे उपयोग करावी जोवो. जेथी आ हकीकतनी खात्री थशे अने वाळाकुंची उपगरण करतां अधिकरणनी गरज वधारे सारी शके छे ए वात समजवामां आवशे.

६. पखाल करी रह्या पछी अंगलुहणा करवामां आवे छे ते

केटलेक स्थानके तो उत्तम स्वच्छ, सुंहाळा, उज्वळ राखवामां आवे छे, परंतु केटलाक गामो ने शहेरोमां तो फाटेलां, मेलां, बरसट अने घणाज टूंका (नाना) राखवामां आवे छे के जे प्रभुनी भक्तिने बदले आशातनानी गरज सारे छे. दरेक सारी स्थितिवाळा बंधुओ पोते वापरे तेवा उज्वळ वस्त्रमांथी दरवर्षे बे अंगलुहणा देरासरे मूकता होय तो आवो वखत न आवे, तेमज देरासरना वहीवट करनाराओ ए बाबतमां सारां वस्त्र लाववानी उदारता वापरे, अमूक मासे जरुर बदलावे अने दररोज धोइने बराबर स्वच्छ करवामां आवे छे के नहीं तेनी संभाळ राखे तो आ अविवेक अथवा अनादररूप आशातना थाय नहि. बनी शके त्यां सुधी तो उंचा मलमलनाज अंगलुहणा जोइए. तेमां प्रथम करवा माटे कदी जगन्नाथीना के तेवां बीजा सारां राखवामां आवे तो अडचण नथी.

७. अंगलुहणा करी रह्या पछी चंदन पूजा करवामां आवे छे. तेमां केशर चाळीश रुपीए रतल वापरवामां आवे छे, अने चंदन-सुखड के जेनी खास पूजा छे ते तदन हलकी—सुगंध विनानी सामान्य काष्ट जेवीज वापरवामां आवे छे. आ बाबत खास ध्यान खेंचवामां आवे छे. सुखड जेम बने तेम उंचो किंमतनो मंगाववो अने तेथी खर्चमां वधारो थतो होय तो तेटलो खर्च केशर खाते कमी करवो. बहु लाल केशर चढाववुं ते तो बीजी रीते पण ठीक नथी. कारण के घणा बिंबोने तेथी डाघा पडी जाय छे अथवा छीद्र के खाडा पडी जाय छे. अत्तर वापरवाना संबंधमां पण आ हकीकत ध्यानमां राखवानी छे. जे बिंबने ते अनुकूळ आवतुं न होय त्यां बीलकुल वापरवानी जरुर नथी.

८. हवे पुष्प पूजानो वारो आवे छे. पुष्प बे प्रकारे चडाववामां आवे छे.छुटां अने हार. पुष्प प्रथम तो सुगंधी, पांदडी खर्या विनाना, अने सुशोभित होवा जोइए.अने ते योग्य रीते लावेला होवा जोइए जेओ अडचणना(ऋतुना)दिवसो पण पाळती न होय तेवी माळण के अन्य स्त्रीओ लावे तें तो तदन चढाववानेज लायक नथी.ते सिवाय पुरुष पण विवेक पूर्वक लाव्यो होय ते फुलो लेवा. दरेक फुल दृष्टिए जोवुं, खंखेरवुं अने पछी तेने आनंद उपजे तेटलुं अल्प जळ फुवारानी जेम तेनापर छांटवुं. पुष्पने सतत् धोवानी जरुरज नथी. तेथी तेनी विराधना थाय छे एटलुंज नहीं पण तेनी अंदर भराइ रहेला आपणी दृष्टिए नहीं पडेला अने खंखेरवाथी नही खरी पडेला त्रस जीवोनी पण विराधना थाय छे. वळी ते जातेज पवित्र छे तेने पाणीवडे पवित्र करवानी जरुर नथी. आवां छुटां पुष्पो विवेकपूर्वक–शोभनिक लागे तेवी रीते जिनबिंब उपर चढाववा जोइए. तेनी अंदर जे अविवेक करवामां आवे ते आशातना छे, पुष्पना हारना संबंधमां तो खास विचारवानुं छे. पुष्पने सोयवडे घोंचीने बनावेलां हार तो बीलकुल चढाववा लायक नथी. तेमां तो प्रत्यक्ष आशातना छे. जिनाज्ञानो भंग छे, जीवोनी विराधना छे, अने दयाळु गणाता श्रावक भाइओने न छाजे तेवी प्रवृति छे. भोळा भक्तिवान् घणा भाइओना हृदयमां आ वात हजु बराबर उतरती नथी अने सिद्धाचळादि तीर्थे आ वात हद उपरांत वधारी दीधी छे, परंतु ते तदन अयोग्य छे. श्राद्धविधि विगेरे अनेक ग्रंथोमां पुष्प चार प्रकारे चढाववाना कह्या छे. तेमां प्रत्यक्ष रीते फुल गुंथीने

हार बनाववानुं कहेलुं छे. आ बाबत जेटला आधारमां जाणवा इच्छा होय तेटला बतावी शकाय तेम छे. परंतु आ भक्तिना नामे थती आशातना तो तदन अटकाववानी आवश्यक्ता छे. आशा छे के सुज्ञ जैन बंधुओ आ हकीकतपर खास लक्ष आपशे अने ते सत्वर दूर रहेशे

९. पुष्प पूजा पछी धुप, दीप पूजा करवामां आवे छे. आ अग्रपूजा कहेवाय छे. अग्रपूजाओ वास्तविक रीते गर्भगृह (गभारा) नी बहारथीज करवा योग्य छे, छतां ते गभारानी अंदर रहीने करवामां आवे छे, एटलुंज नहीं पण धुप तो प्रभुना मुख सुधी लइ जवामां आवेछे. अज्ञान पूजा करनाराओ अगरबाटनो कटको धुपधाणामां मूक्या सिवाय उंबाडीआनी जेम हाथमां लइने प्रभुना मुख सुधी लइ जाय छे, अने तेनी राख तेमज तणखा प्रभुना शरीरपर पडे छे. आ अज्ञानता दूर करवानी खास आवश्यक्ता छे. तेमां भक्ति करतां आशातना थाय छे. देरासरनी भींत उपर कोलसावडे पोतानुं नाम लखनारा अज्ञान माणसो जेटलुं नुकशान करे छे तेटलुं बल्के तेथी वधारा पडतुं नुकशान गभाराना तमाम भागने अंदर धुप दीप करवावडे श्याम करी मूकीने तेवा अज्ञानी माणसो करे छे. आ बाबत खास लक्ष आपवा लायक छे. (धुपधाणुं होय तो तेना वडेज धुप करवो योग्य छे.)

१०. दीप पूजा करनारा देरासरनी अंदरनुं देरासरना द्रव्यथी लावेलुं घी तैयार जोइने—तेमज तेनो करेलो दीपक तैयार जोइने पोते पण दीवो उतारवा मंडी पडे छे. परंतु अगरबाट साधारण

खातानी होय छे. तेवुं आ घृत नथी ए वात ध्यानमां राखवा योग्य छे. विशुद्धिना खपी–श्रावको पोताना घरनुं घी राखीने तेनो दीपक करी पोते उतारे छे. देरासरना सुतरनी वाट पण वापरता नथी.

११. त्यारबाद प्रभुनी सन्मुख गभारानी बहार बेसीने अक्षत, फळ ने नैवेद्य-आ त्रण पूजा एक साथे करवामां आवे छे; तेमां जे प्रकारना विवेकनी अपेक्षा छे ते भूली जवामां आवे छे. मोढे बोले छे के–' अक्षत शुद्ध अखंड–शुं, जे पूजे जिनराय ' परंतु पोते जेनो स्वस्तिक करे छे ते अक्षत केवा छे ते उपर ध्यान आपता नथी. केटलीक वखत चोखानी अंदर धनेडीयां अने वावां पण देखाय छे के जेनी विराधना थाय छे. फळ पण साधारण अने नैवेद्यने स्थाने साकरनो ककडो के साकरदाळीआ जेवी साधारण वस्तु चढावे छे. निरंतरने माटे तो गमे तेम हो पण पर्व दिवसे अथवा पोताने त्यां लग्नादि प्रसंगे पुष्कळ मीठाइ होय त्यारे तेमज मेमान प्राहुणा माटे पुष्कळ मीठाइ लाव्या होय के करावेल होय त्यारे पण जिनेश्वरनी भक्तिनुं स्मरण थतुं नथी. अने ते ते उत्तम वस्तुओ प्रभु पासे धरवामां आवती नथी. फळ पण उत्तम जातिना धरवामां आवता नथी. आ जिनपूजा प्रत्येनो अल्पादर सूचवे छे.

१२. द्रव्यपूजा कर्या पछी भावपूजानो अवसर प्राप्त थाय छे. द्रव्यपूजामां पुष्कळ वखत गाळनार पण भावपूजामां बहु मंद आदरवाळा देखाय छे. द्रव्यपूजा करतां भावपूजानुं फळ अनंतगुणुं कहेलुं छे, छतां तेना प्रत्ये अल्पादरनुं कारण मात्र सम्यग् भावनी खामी छे तेज छे. दिनपरदिन भावपूजामां वधारे वधारे आदर करवानी जरुर छे, ए वात ध्यानमां राखवी.

१३. प्रसंगे अंगी विगेरेना संबंधमां थती आशातना जणाववा योग्य छे. आंगीने प्रसंगे पुष्कळ दीवाओ करवामां आवे छे के जेनी गरमी आपणने पण असह्य लागे छे. वळी चोमासाना दिवसोमां जीवविराधना पण घणी थाय छे. केटलीक वखत तो उघाडा दीवा ग्लास विगेरेमां मूकवामां आवे छे, तेमां पण पुष्कळ विराधना थाय छे. आम थवाथी भक्तिने बदले आशातना थाय छे. जयणा विना करणी फळदायक थती नथी.

१४. महोत्सवादि प्रसंगे वरघोडाओ काढवामां आवे छे. तेमां जे जिनबिंबनुं अत्यंत सन्मान जळवावु जोइए ते जाळववामां आवतुं नथी. तेथी भक्ति थती नथी पण आशातना थाय छे आ पूर्वे नीकळती रथयात्रानुं अनुकरण छे. तो ते रथयात्रा केवी रीते नीकळती हती तेना शास्त्रोक्त वर्णन वांची जोवा, जेथी आपणे केटलो अल्पादर करीए छीए तेनी खबर पडशे.

१५. जिनमंदिरनी अंदर बेशीने केटलेक स्थाने एवी विकथाओ अने निंदाओ करवामां आवे छे के जे सुज्ञ सांभळनारने अत्यंत कर्णकटु लागे छे. आ तो प्रत्यक्ष आशातनाज छे. देरासरनी अंदर मात्र धर्मचर्चा करवी होय, नवकारादिनो जाप करवो होय, विधियुक्त देववंदन करवुं होय, पूजा भणाववी होय इत्यादि प्रशस्त हेतु होय तोज वधारे वखत बेसवुं, नहीं तो त्यां वधारे वखत बेसवाथी औदारिक देहे बीजी पण आशातना थवानो संभव छे

१६. पूजा भणाववा माटे घणा बंधुओ पोताना वखतनो भोग आपे छे, परंतु तेमां प्रथम तो उघाडे मोढे बोलवाथी पूजानी चोपडी

उपर तेमज देरासरमां थुंक उडवाथी अने मुखनी दुर्गंध विस्तरवाथी आशातना थाय छे. देरासरनी अंदर प्रवेश करवाथी मांडीने नीकळे त्यांसुधी उघाडे मुखे बोलवानो निषेधज छे. अष्टपुट मुखकोश अने उत्तरासननो छेडो तेज उपयोग माटे छे. आ बावतनो उपयोग तदन राखवामां आवतो नथी. उपरांत पोते शुं बोले छे तेनी अर्थ विचारणा करवामां आवती नथी, तेथी मात्र पोपटपाठ जेवुं घणे अंशे थाय छे. पूजा भणाववानुं फळ परमात्माना गुणानुवाद विगेरेथी थती भाव पूजानुं जे फळ छे तेज छे, तेनी प्राप्ति अर्थ विचारणा विना थइ शकती नथी.

१७. पूजा भणाववामां तेमज चैत्यवंदनादि करवामां अर्थना अज्ञान माणसो एटलुं बधुं अशुद्ध बोले छे के केटलीक वखत परमात्मानी स्तुतिने बदले निंदावाचक शब्दोनो उच्चार थाय छे. कयुं स्तवन, क्यारे, अने कये स्थानके बोलवुं तेनी विचारणा तो अर्थशून्य मनुष्य क्यांथीज करी शके? तेथी पूजा अने स्तवनादिकना अर्थनी विचारणा करवा माटे तेना अर्थ समजवानो खप करवो अने शुद्ध शब्दोच्चार करवा साथे अर्थनी विचारणा करवी, जेथी आशातना अटकशे अने भक्तिनुं फळ प्राप्त थशे.

१८. आ प्रसंगे जिनपुजाना उपगरणो संबंधी पण ध्यान खेंचवामां आवे छे. दरेक उपगरण स्वच्छ रहेवुं जोइए. कळश सीधा नाळवावाळाज वापरवा जोइए के जेमां पाणीनी असर न रहे, अने जीवजंतु उत्पन्न न थाय. ते अंदरथी ने नाळवामांथी लुवाइने दर-

रोज साफ थवा जोइए. आमां जेटलो प्रमाद थाय तेटली जीवविराधना अने आशातना छे. एटलुं ध्यानमां राखवुं.

आ लेख आटलेथीज बंध करवामां आवे छे. आनी अंदर खास मुख्य मुख्य बाबतोज बतावबामां आवी छे. ते सिवाय बीजी नानी मोटी अनेक बाबतो एवी छे के जेमां वेचारशून्य मनुष्यो घणी भूल करे छे. परंतु केटलीक भूल अज्ञानताने योगे माफ थइ शके तेवी होय छे. अने केटलीक माफ थइ शके तेवी होती नथी. तेथी भक्ति करवा जतां उलटी आशातना करीने लाभने बदले नुकशान न मेळवाय तेटला माटे आ लेख लखवानो प्रयास करवामां आव्यो छे. जिज्ञासु जनो तेने सार्थक करशे एवी आशा छे.

जिनराज भक्ति.

लेखकः—कुंवरजी आणंदजी—भावनगर.

ज्यारे 'भक्तिने मिषे थती आशातनाओ' नो लेख लखवामां आव्यो त्यारे केटलाएक बंधुओ तरफथी एवी मागणी थइ हती के ए लेखनी साथे—तेनी पुष्टीमां भक्ति केवी रीते करवी ते संबंधी लेखनी पण आवश्यकता छे. कारण के केटलाएक सुज्ञ बंधुओ तो

सदरहु लेख उपरथीज भक्तिनो प्रकार समजी शके छे, पण केट-लाएक सरल जीवो माटे स्पष्टपणे भक्तिनुंज प्रतिपादन करनार लेखनी आवश्यकता छे. आवी मागणी उपरथी आ लेख लखवानी प्रवृत्ति थइ छे.

तीर्थंकर महाराजा आपणा परम उपकारी छे, आपणने मोक्षनो शुद्ध मार्ग बतावनारा छे अने सर्व दोष विमुक्त होवा साथे सर्व गुणसंयुक्त छे. एवा परमात्मानी भक्ति वंदन, नमन, पूजन अने स्तवनादिवडे थाय छे. तेम करवानो प्रथम हेतु ए छे के उपकारीनो उपकार मानवो ए कृतज्ञता छे. उपकार मान्यो त्यारेज कही शकाय के यथाशक्ति-शक्तिने किंचित् पण गोपव्या सिवाय तेनी भक्ति करवामां आवे. बीजो हेतु तेओ शुद्ध मार्गोपदेशक छे ते छे. आ जीवे अद्यापि पर्यंत अशुद्ध मार्गोपदेशके बतावेला मार्गे चालीनेज संसारमां परिभ्रमण कर्युं छे. जेओने पोतानेज शुद्ध मार्गनी प्राप्ति थइ न होय ते अन्यने शुद्ध मार्ग कयांथी बतावे ? लौकीक देवो अने लौकिक गुरुओ पोतेज शुद्ध मार्गना अनभिज्ञपणाथी हजु संसारमां भटकता छे, तेओ शुद्ध मार्गोपदेशकपणानो दावो करता होय करे छे तो ते मिथ्याभिमान छे. ज्यांसुधी सर्वथा रागद्वेषनो क्षय न थाय-वीतरागपणुं प्राप्त न थाय त्यांसुधी खरेखरो शुद्ध मार्ग बतावी शकातोज नथी. कारण के असर्वज्ञपणुं ज्यांसुधी होय त्यांसुधी संपूर्ण शुद्धमार्ग कही शकाय नहीं अने खरुं सर्वज्ञपणुं वीतराग दशामांज प्राप्त थइ शके छे. परमात्मानी भक्तिनो आ बीजो

हेतु छे. त्रीजो हेतु तेओ सर्व गुणसंपन्न छे—अनंतगुणोना स्वामी छे—ते साथेज सर्व दोषथी सर्वथा निर्मुक्त छे. एवा परमात्मानी भक्ति आपणा आत्मामां पण तेवा गुणो प्रगट करे छे. गुणीनी भक्ति गुण निष्पन्न करे छे ए वात शास्त्रसिद्ध छे. आ त्रण हेतु मुख्य छे. बीजा पण परमात्मानी भक्तिना अनेक हेतुओ छे. आटला उपरथी ए परमात्मा भक्ति करवा योग्य छे अने भक्ति करवी ते आपणी अनिवार्य फरज छे, तो हवे भक्ति केवी रीते करवी ? तेनो विचार करीए.

उपर कहेवाइ गयुं छे के परमात्मानी अथवा कोइपण श्रेष्ठ गुणवाननी भक्ति वंदन, नमन, पूजन अने स्तवनादिवडे थाय छे. परमात्मानी भक्ति केम करवी ? ते चैत्यवंदन भाष्यादिमां बहु सारी रीते बतावेल छे ते उपरथी संक्षेपमां अहीं बताववामां आवे छे.

परमात्मा साक्षात् तो आ काळे वर्तता नथी एटले तेमनी भक्तिना प्रकार चिंतवता तेमनी मूर्त्तिनी भक्ति करवी, तेमना गुणानुवाद करवा अने तेमनी आज्ञानुं यथाशक्ति प्रतिपालन करवुं. आ त्रण प्रकार भक्तिसूचक दृष्टिए पडे छे. भक्ति बहुमाननी अंदर दर्शन पूजननो समावेश थाय छे. परमात्मानी मूर्त्ति के जे आ जीवने आत्महित साधवामां परम आलंबनभूत छे तेमना त्रण काळ दर्शन अने त्रणकाळ पूजन करवानुं शास्त्रमां कहेलुं छे, प्रभाते दर्शन करवा जतां ते साथेज वासक्षेपवडे पूजन कराय छे, मध्यान्हना दर्शन

वखते अष्टप्रकारे पूजन कराय छे अने संध्याना दर्शन वखते धूपदीपादिवडे पूजन थाय छे. आ त्रणे वखत दर्शन पूजननी साथेज चैत्यवंदनादि भावपूजा तो करवानीज छे. कारण के द्रव्यपूजा भावपूजाने निमित्तेज करवामां आवे छे. द्रव्यविना भावनी निष्पत्ति संसारी जीवने थइ शकती नथी, तेथी द्रव्यपूजननी आवश्यकता छे. परंतु ते साथे भावपूजाने भूली जवानी नथी कारण के द्रव्यपूजा तो परिमित फळने आपनारी छे अने भावपूजा अपरिमित फळनी दाता छे.

दर्शन के पूजन करवा जती वखत पांच अभिगमन साचववा अने दश त्रीक जाळववा आ मुख्य ध्यानमां राखवानुं छे, तेनी अंदर भक्तिना तमाम प्रकारनो समावेश थइ जाय छे. दर्शन करवा माटे घरथी नीकळतां अने मार्गे चालतां जे फळ शास्त्रकारे बतावेल छे ते मात्र दर्शन पूजन संबंधी अथवा परमात्माना गुणो संबंधी विचार करतां करतां एकचित्त चाल्या जनार माटे छे. मार्गे अनेक व्यवसाय करतो, अनेक प्रकारनी विकथाओ करतो, अनेक प्रकारना आरंभ करवानी आज्ञा आपतो जिनमंदिरे जाय तेने माटे ए फळनो प्राप्ति समजवी नहीं. प्रभाते दर्शन करवा जनारे सर्व स्नान करीने जवानी अपेक्षा नथी. परंतु हाथ पग विगेरे अशुद्ध थयेल शरीरना भागने जळवडे शुद्ध करीने जवानी जरुर छे. संध्याकाळे पण ते हकीकत ध्यानमां राखवानी छे. ते बंने वखते प्रभुनी अंग पूजा करवानी न होवाथी सर्व स्नाननी अपेक्षा नथी. मध्यान्हे तो अष्टप्रकारी पूजा करवानी छे तेथी ते वखते तो बनता सुधी पोताने

घरेथीज स्नान करी, शुद्ध थइ, शुद्ध वस्त्र पहेरी, मार्गमां अपवित्र वस्तु के मनुष्य माथा पशु विगेरेनो संसर्ग न थाय तेवा उपयोग पूर्वक जिनमंदिरे जवानुं छे. स्नान करवानुं स्थळ जीवाकुळ न जोइए, सचित्त माटी विगेरेवाळुं न जोइए, तडको आवे तेवुं अने पाणी सुकाइ जाय तेवुं जोइए, एवे स्थळे चार पायावाळा बाजोठ उपर बेसी कांइक उष्ण जळवडे आखुं शरीर बराबर साफ थाय तेवी रीते हाथ वडे घसीने परिमित जळथी स्नान करवुं जोइए. ते वखते केश, कंठ, कपाळ, कक्षा, कांडा, कच्छोट विगेरे बराबर स्वच्छ करवा जोइए. अने न्हाइने तरतज सारा सुंवाळा पण पाणी चुसे तेवा टुवालवडे शरीर घसीने निर्जळ करवुं जोइए.पछी पूजाना वस्त्र पहेर्या अगाउ एक उननुं वस्त्र (धाबळी विगेरे) पहेरवुं के जेथी शरीर बराबर निर्जळ थाय, पूजाना वस्त्र बनता सुधी श्वेत जोइए अने निर्मळ-स्वच्छ जोइए. आ वस्त्रो पूजा कर्या पछी दररोज धोवाय तेवी व्यवस्था करवी जोइए. ते कारणने लइने दररोज माटे सुतरना वस्त्रो होय तो ते वधारे अनुकूळ जणाय छे. बाकी श्रीमंतोने तो रेशमी वस्त्रो पण दररोज धोवरावे तेवा राखे तो अटके तेम नथी.

आवां वस्त्र पहेरी, अष्टपुट मुखकोश बांधी, पूजाना उपकरणो साथे लइ जिनमंदिरे जवुं. मुखकोश अंग पूजा वखतेज मात्र बांधवानुं न समजवुं पण ज्यांसुधी गर्भगृहमां रहेवुं त्यांसुधी ते राखवो जोइए, कारण के गर्भगृहमां उघाडे मुखे बोलवाथी दुर्गंधी वास

नीकळे छे अने थुंक पण उडे छे. तेथी गभारामांथी बहार नीकळ्या पछी मुखकोश छोडवो. ते साथे एटलुं ध्यानमां राखवानुं के मुखकोश बांध्या छतां पण प्रभुनी जळ, चंदन के पुष्प पूजा करतां बोलवानुं नथी. मौनपणे परमात्माना गुणोनुं चिंतवन करतां अंगपूजा करवानी छे. आ वांत खास ध्यानमां राखवी.

१ त्रणे काळना दर्शन के पूजन निमित्ते जिनमंदिरे जतां पांच अभिगमन साचववां ते आ प्रमाणेः—

१ सचित्त वस्तु अने उपलक्षणथी पोताना खोराकमां लेवानी कोइ पण वस्तु जिनमंदीरना गढनी अंदर लइ जवी नहीं. जिनपूजा निमित्तनी जळ, पुष्प, फळादि वस्तुने माटे निषेध समजवो नहि. परंतु पोतानी शोभाना पुष्पमाळादि तजी देवा.

२ अचित्त वस्तु–उपलक्षणथी शरीरनी शोभाना साधनो लइ जवां. जिनपूजामां आभुषणादि तजवाना नथी, परंतु राजचिन्ह तरीकेनो मुगट के कलगी विगेरे होय ते तजी देवाना छे. अर्थात् तेवा पदार्थो जिनमंदिरनी बहार मूकी जवाना छे

३ मनने एकाग्र करवुं.

४ प्रभुनी मूर्त्ति दृष्टिए पडे त्यारथी बे हाथ जोडी राखवा.

५ एक वस्त्रनुं उत्तरासन करवुं. (आ उत्तरासन चैत्यवंदनादि करतां भूमी प्रमार्जवाना पण उपयोगमां आवे छे.)

आ पांच अभिगमन उपरांत राजाओने माटे खड्ग, छत्र, समजवुं. मोजडी, मुगट ने चामर तजी देवा कह्या छे. ते उपरथी आपणे पण लाकडी, छत्री, जोडा विगेरे बहार तजी देवानुं समजवुं. मोजां पहेरीने पण जिनमंदिरमां जवुं घटित नथी.

२ आ प्रमाणेना पांच अभिगमन जाळवी, जिनमंदिरमां प्रवेश करतां प्रथम अग्रद्वारे अन्य सर्व गृहव्यापारादि त्याग करवा रूप ' निस्सिही ' कहेवी. त्यार पछी अन्य कार्य संबंधी आलाप संलाप पण करवो नहीं. जिनमंदिरे दर्शन करवा आवता स्त्रीओ, अने रात्रे जिनमंदिरमां अगाशी विगेरेमां बेसता पुरुषोने अन्य प्रकारनी वातचित करवानो निषेध छे पोते तेवी प्रतिज्ञा करीनेज जिनमंदिरमां प्रवेश कर्यो छे ए वात याद राखवी. स्त्री वर्ग प्रदक्षिणा देतां तेमज बहार नीकळतां अनेक प्रकारनी सांसारिक वातो करे छे पण एवी वातो करवाथी परमात्मानी आज्ञानो अने पोतानी प्रतिज्ञानो भंग थाय छे ए वात ध्यानमां राखवी.

३ जिनमंदिरमां प्रवेश करी प्रभुनी सामे जइ दूरथी मुख दर्शन करी पछी प्रभुनी जमणी बाजुथी त्रण प्रदक्षिणा देवी. आ प्रदक्षिणामां परमात्माना गुणोनुं चिंतवन करवानुं छे, स्तुतिरूप जे आवडे ते बोलवा चालवानी छुटछे पण साथे जीवयतना करवानी छे, कांइपण अशुचि पदार्थादिकथी आशातना थती होय तो तेनुं निवारण करवा करावावानुं छे. आ प्रदक्षिणात्रिक भवभ्रमण निवारवा माटे परम साधन छे. पुरुष वर्ग माटे तो आ प्रवृति बहोळे भागे नाश पामी गइ छे, परंतु ते खास आदरणीय छे.

४ त्रण प्रदक्षिणा दइने मुख्य द्वारथी रंगमंडपमां प्रवेश करतां बीजो वार निस्सिही कहेवानी छे, आ निसिही जिनमंदिर संबंधी व्यापारना त्याग सूचक छे. हवे मात्र जिनदर्शन के जिनपूजन संबंधी व्यापारज करवानो छे. कदि अंदर आव्या पछी जिनमंदिर संबंधी कांइ कार्य लक्षपर आवे तो रंगमंडपनी बहार जइने ते कार्य करवुं या कराववुं. पण अंदर रहीने हुकम करवो नहीं.

५ रंगमंडपमां प्रवेश कर्या पछी गर्भगृहनी नजीक जइ पुरुषवर्ग प्रभुनी जमणी बाजु उभा रहीने अने स्त्री वर्ग प्रभुनी डाबी बाजु उभा रहीने दर्शन करवा. चैत्यवंदनादि वखते पण आ दिशा विभागज समजवो अने रंगमंडपमांथी नीकळती वखते पण पोतपोतानी दिशाना द्वारथीज नीकळवुं. बराबर सामा उभा रहीने तो दर्शन, चैत्यवंदनादि करवानाज नथी, कारण के तेथी बीजा घणाने दर्शननो अंतराय पडे छे अने अविवेक पण जणाय छे. नीकळवानुं स्त्री पुरुषने पृथक् पृथक् होवाथीज रंगमंडपने त्रण द्वारनी संकळना करवामां आवे छे. शाश्वत चैत्योने पण त्रण द्वार होय छे. फक्त ज्यां चौमुख बिंब पधरावेल होय त्यां गर्भगृहने चार द्वार होय छे.

६ दर्शन करतां प्रथम तो अडधुं शरीर नमावीने प्रणाम करवा, हाथ जोडीने मस्तके लगाडवा अने पछी खमासमण देती वखते बे हाथ, बे गोठण अने मस्तक--ए पांचे अंग भूमिए लगाडवा. (हाथ अने मस्तक अधर राखनारनुं खमासमण साचुं गणातुं नथी) आनी अंदर त्रणे प्रकारना प्रणामनो समावेश थइ जाय छे.

७ प्रणाम करती वखते प्रभुनी स्तुति संस्कृत, मागधी के गुजराती श्लोक, गाथा के वृत्त विगेरेथी करवी. ते वखते एकथी मांडीने १०८ सुधी श्लोकादि कहेवा. पण तेनो उच्चार शुद्ध करवो, अर्थनुं बराबर चिंतवन करवुं अने प्रभुनी प्रतिमा सामे अविच्छिन्न दृष्टि राखवी. आ त्रीक चैत्यवंदनादि वखते पण ध्यानमां राखवानुं छे.

८ दर्शन करती वखते आजु बाजु के पाछळ नजर करवी नहीं, परमात्मानी सामेज दृष्टि जोडी राखवी.

९ खमासमण देती वखते पग, गोठण ने हाथ मूकवानी जमीन उत्तरासणना छेडा वडे प्रमार्जवानुं ध्यानमां राखवुं.

१० प्रभाते ने सांजे दर्शन कर्या पछी अंग पूजा करवानी न होवाथी मूळनायकजी विगेरे सर्वे बिंबोना बराबर दर्शन करीने प्रभुनी सामे पण जमणी बाजुए त्रण खमासमण दइ चैत्यवंदनना प्रारंभमां त्रीजी वार निस्सिही कहेवी. आ निसिही जिन दर्शन या पूजा संबंधी व्यापारना त्यागनी सूचक छे. हवे मात्र भाव पूजाज करवानी होवाथी अहीं द्रव्य पूजानो त्याग करवामां आवे छे. प्रभुनी पासे अक्षत, फळ, नैवेद्यादि धरवुं होय ते बधुं चैत्यवंदन कर्या अगाउज धरी देवुं. चैत्यवंदन करतां तो द्रव्य पूजा संबंधी कांइ पण प्रवृत्ति करवानी नथी. ते वखत तो मात्र प्रभुनी सामे दृष्टि जोडी राखी एक चित्ते प्रभुना गुणनी स्तुति करवानी छे. आ वखते बनता सुधी प्रभुनी ने पोतानी वच्चे कोइ आडुं न उतरे तेवी गोठवण करवी जोइए. कारण के माणसोना आडां उतरवाथी अविच्छिन्न दृष्टिमां ने ध्यानमां पण अंतराय पडे छे.

११ अक्षतनो स्वस्तिक चार गतिना अंतसुचक छे. त्रण ढगलो ज्ञान दर्शन चारित्र रुप रत्नत्रयीना आराधननी सूचक छे अने पछी सिद्धशिलानी आकृति ते स्थाननी प्राप्तिनी परम इच्छा सूचक छे. आ आकृति केवी करवी ? ते समजवा योग्य छे. आ प्रसंगे अक्षतना अष्टमंगळिक पण आळेखवामां आवे छे, अथवा नंदावर्त्त करवामां आवे छे. एनी अंदर अक्षत सारा अने बनता सुधी अखंड वापरवा योग्य छे. पछी तेनापर फळ मूकवुं पण ते तुच्छ तो कदी पण न मूकवुं. संख्या थोडी होय के वधारे होय पण उत्तम जातिनुं सारुं धरवुं. त्यार पछी नैवेद्य तरीके मीठाइ पैकीनो कोइपण पदार्थ धरवो तेपण चोख्खो धरवो. त्यार पछी निस्सिही कहीने चैत्यवंदन करवु.

१२ चैत्यवंदननो समावेश भाव पूजामां थतो होवाथी द्रव्य पूजानी हकीकत आप्या पछी ते आपशुं. द्रव्य पूजाना अनेक प्रकारो छे. प्रचलित मुख्य आठ प्रकार छे. जळ, चंदन, पुष्प, धूप, दीप, अक्षत, फळ अने नैवेद्य ते आठेना संबंधनो पृथक पृथक विचार करीए.

१३ द्रव्य पूजानी अंदर शरीर शुद्धि, भूमि शुद्धि, वस्त्र शुद्धि, उपकरण शुद्धि अने छेवटे भाव शुद्धि होवी जोइए. शरीर शुद्धिनी अने वस्त्र शुद्धिनी हकीकत प्रथम स्नानना प्रसंगमां आपेली छे. भूमि जेम स्नान करवानी निर्जीव जोइए तेमज जिनमंदिरनी अंदरनी पण शुद्ध जोइए. काजो सारी रीते लीधेलो होवो जोइए. त्रस जीवनी विराधना कोइपण स्थानके थवी न जोइए. तमाम उप-

करणो, ओरशीओ, सुखड, रकाबी, वाटकी, फुल छाबडी, धूप-धाणुं, मंगळ दीवो, कळश, पाणी भरी राखवाना मोटा ठाम, पखाल करवानी कुंडी, न्हवणनुं पाणी झीलवानी कुंडी, वाळा कुंची, अंग-लुहणा, पाटलुहणुं, मोरपीछी, पाटलो, चामर, घंट इत्यादि सर्व प्रभाते दृष्टिए जोइ, प्रमार्जी, खंखेरी अने धातुना तमाम पात्रो पाणी वडे साफ करीने पछी वापरवा जोइए. तेमां दृष्टिए जोवानुं लक्ष बराबर राखवुं जोइए, ते विना तो साफ करतां पण विराधना थइ जाय छे.

१४ जळ निर्मळ जोइए. सुखड उंची जातनी सुगंधी जोइए पुष्पो विकस्वर, पांदडी खर्या विनाना, सुगंधीवाळा अने विवेक पूर्वक लावेला जोइए. धूप उत्तम द्रव्योथी बनावेला सुगंधी जोइए. तेनी अंदर अगर जरुर आववो जोइए. कारण के सुगंधी द्रव्योमां तेनी मुख्यता छे. दीपक माटे घृत विगेरे सारुं ने पोताना घरनुं जोइए. अक्षत, फळ, नैवेद माटे तो प्रथम लखेलुं. होवाथी फरी लखवानी जरुर नथी.

१५ चंदन पूजा माटे केशर करतां बरास विशेष जोइए,केशर जेम मनोज्ञ वर्ण अने सुगंधी आपे छे तेम बरास (घनसार) खरी शीतळता आपे छे. दरेक पुष्प दृष्टिए जोवुं जोइए. धुप माटे कोयला सळगावेला जोइए. दीपकनी वाट पण आपणा रु के सूत्रनी जोइए. बनता सुधी चंदन पूजानुं केशर हाथे घसवुं जोइए. तेम न बने तो गोठी पासे पण विवेक पूर्वक मुख कोस बांधीने ओरसीओ सुखड बराबर साफ करीने निर्मळ चोखा जळथी घसाववुं जोइए.

१६ प्रथम जळपूजा करतां मोर पींछी बराबर करवी. जीव यतना जेम बने तेम विशेष करवी. मूळनायकजीनेज प्रथम अभिषेक करवो, तेमां जळनी साथे बहोळे भागे दुध अने अल्प दहीं, घृत, शर्करा पण क्षेपववी जोइए, पंचामृत ए चारवानां जळनी अंदर भळवाथीज थाय छे. प्रसंगे तीर्थ जळ, गुलाबजळ विगेरे पण भेळववां, अभिषेक कर्या पछी लुगडाना भीनां पोतां वडे आगला दिवसनुं केशर तमाम दूर करवुं, पोताथी दूर न थइ शके तेवी रीते भराइ रहेला केशरने माटे वाळाकुंचीनो पोचे हाथे उपयोग करवो. पछी फरीने शुद्ध जळनो अभिषेक करी पाटलुणुं विवेक पूर्वक करवुं. पाटलुणांनो स्पर्श प्रभुने थवो न जोइए. पछी सुकोमळ तेमज विशाळ उज्वळ अंगलुहणाथी बेहाथे प्रभुनुं शरीर कोरूं करवु. अंगलुहणुं फाटेलुं के मेलुं किंचित पण न जोइए. अंगलुहणा त्रण करवां, ते कोइ प्रकारे भीनाश रही न जाय तेटला माटे छे. कारण के ज्यां भीनाश रहे छे त्यां लील बाझे छे तेमज बीजो कचरो पण तरत ज चोंटे छे.

१७ अंगलुहणा कर्या पछी प्रभुना शरीरे बरासनुं विलेपन करवुं तेनो उपयोग मुख विना सर्वत्र करवो. पछी केशर मिश्रित चंदन वडे प्रथम क्रमसर (जमणो डाबो अंगुठो, जमणो डाबो ढींचण, जमणुं डाबुं कांडुं, जमणो डाबो खभो, मस्तक, भाळ, कंठ, उर ने उदर) आ प्रमाणे नव अंगे पूजा करवी. पछी विशेष आंगी रचवी होय तो सोना रुपानो वरग, बादलु, पुष्प चढाववा ने तेनी उपर विशेष तिलको करवा.

१८ पुष्प चडाववामां मस्तके एक पुष्प अवश्य चडाववुं अने बनता सुधी सारी शोभनीक माळा चडाववी. बाकीना पुष्पो शोभे तेम चडाववां, परंतु तेमां पुष्पोने मरडवा मचडवा नहीं. तेने सोय घोंचीने–शीवीने करेला हार विगेरे भूले चुके चडाववा नहीं. एवा हार चडाववाथी प्रभुनी आज्ञानो भंग थाय छे. पुष्प ग्रंथीम वेढीम, पुरिमने संघातिम एम चार प्रकारे चडाववाना छे, तेमां शीवेलानो समावेश थतो नथी. वळी एवी रीते शीवीने हार करवाथी जीवयतना जळवाती नथी उपरांत बीजा पण गेर लाभ छे ते स्थळ संकोचना कारणथी अत्रे बताववामां आव्या नथी.

१९ धूप दीप विगेरे अग्र पूजा बधी गभारानी बहारथीज करवा योग्य छे. हालमां धूपधाणुं, मंगळदीवो, तेमज चामरादिक जाळववा माटे गभारामां राखवामां आवे छे तेथी ते पूजा पण अंदर रहीने करवामां आवे छे. परंतु तेमां अविवेक वधारे थाय छे, अने धूप दीपनी वहोळताथी गभारो पण थोडा वखतमां श्याम थइ जाय छे. तेथी बनता सुधी ए पूजा गभारानी बहार नीकळी मुखकोश छोडीने करवी. पण कदी अंदरथी करवी पडे तो जेम बने तेम प्रभुथी छेटे रहीने करवी अने अगरवाट सळगावेली होय तो पण तेने उंबाडीयानी जेम हाथमां न राखतां धुप धाणामां मुकीने धूप करवो. दीपक पण ते रीते दूरथीज करवो, अने मूर्तिने ताप न लागे तेटलो दूर मुकवो. दीपक उघाडो न मुकवानुं ध्यानमां राखवुं. धूपनो धूमाडो प्रभु उपर न जाय ते ध्यानमां राखवुं.

२० अक्षत, फळने नैवेद्यमां शक्तिना प्रमाणमां वधारो करवो, अक्षत वडे नंदावर्त करवो अथवा अष्ट मंगळिक आलेखवा. फळमां दररोज एक श्रीफळ चडाववुं. उपरांत प्रत्येक रुतुमां आवतां लीलां फळो अवश्य धरवा. प्रभु पासे एकवार धर्या शिवाय पोते ते फळनो उपयोग न करवो. नैवेद्यमां साकरनो कटको, साकरीआ चणा के पतासां चडाववाथी संतोष न मानतां पोते वापरीए ते दरेक जातनी मीठाइ चडाववी, पण तेमां एटलुं चोकस याद राखवुं के ने एठा हाथ पण अडकेली न जोइए. स्वच्छ जोइए.

२१ अष्ट प्रकारी पूजानी अंदर द्रव्य वृद्धिनो पण समावेश थाय छे. तेथी दररोज यथाशक्ति द्रव्य चडाववुं, पछी चामरादि प्रातिहार्योनी पूजा करवा. चामर विवेक पूर्वक दूर रहीने वींजवो. विंजतां शीखवुं. घंट वगाडवो इत्यादि करीने द्रव्य पूजानी समाप्ति करवी.

२२ द्रव्य पूजानी अंदर बीजी घणी हकीकतनो समावेश थाय छे. अहीं बतावेल छे तेनो दररोजनी–नित्यक्रमनी अष्टप्रकारी पूजानी हकीकत छे. बाकी पर्वोए अने तीर्थे बहु विशेष रीते पूजा भक्ति करवा योग्य छे. तेमां पोतानी शक्ति न गोपवतां जेम शासननी उन्नति थाय, अनेक जीवो धर्म पामे, समकित द्रढने निर्मळ थाय तेम करवुं, आने माटे शास्त्रोमां विधिवादमां पण घणो उल्लेख छे अने चरितानुंवादमां पण घणा पुण्यशाळी जीवोए आचरेल छे–करेल छे. तेथी जाणी लेवुं, अहीं बहु विस्तार थइ जवाना कारण-

थी लखेल नथी. पण एटलुं खास ध्यानमां राखवुं के द्रव्य पूजा उपर किंचित् पण अनादर के अल्पादर करवो नहीं. जो तेम करवामां आवशे तो अवश्य भव वृद्धि थशे.

२३ जिनेश्वरनी पूजा करतां भावना शुं भाववी अथवा प्रभुनी कइ अवस्था भाववी ते अवश्य समजवा योग्य छे. भगवंतनी छद्मस्थावस्था, ज्ञानावस्थाने सिद्धावस्था एम त्रण अवस्था भाववानी छे. छद्मस्थावस्थामां पण गृहस्थपणानी ने मुनिपणानी एम बे प्रकार छे. प्रभुने स्नान करतां ने पूजन करतां तेमनी बाल्यावस्थाने राज्यवस्था चिंतववी. चामरादि प्रातिहार्य संयुक्त जोइने केवळी अवस्था भाववी अने पल्यंकासने के कायोत्सर्ग मुद्राए स्थिन थयेला जोइने सिद्धावस्थानुं हृदयमां चिंतवन करवुं अथवा ए त्रणे प्रसंगे पिंडस्थ, पदस्थने रुपरहित, ए त्रण अवस्था भाववी. पिंडस्थ ते छद्मस्थावस्था, पदस्थ ते केवळी अवस्था अने रुपरहित ते सिद्धावस्था एम समजवुं. कोइ जग्याए रुपस्थने रुपातीत एम चार अवस्था पण कहे छे. भगवंतनी सेवा भक्ति ते ते अवस्थानुं स्मरण करी ते वखते प्रभुनी मुर्ति तदवस्थ छे एम लक्ष्यमां राखीने करवी, जेथी ते ते अवस्थाने योग्य भक्ति करी एम कही समजी शकाय.

२४ प्रभु पूजाना वस्त्र सर्वत्र बे राखवाना कहेला छे. एक धोतीयुं ने बीजुं उत्तरासन, मुखकोश उत्तरासनना छेडा वडेज बांधवामां आवे छे. हाल मुखकोश बराबर आठ पड वाळो करीने बांधी शकावा माटे जुदो रुमाल राखवामां आवे छे. तेना वडे बराबर

आठ पड करी मुखमांथी वास बहार न नीकळे एम मुखकोश बांधवानुं ध्यानमां राखवुं उत्तरासन एकज वस्त्रनुं सांध्या विनानुं अने बन्ने बाजु छेडावाळुं राखवुं.

२५ द्रव्य पूजा करी रह्या पछी भावपूजा करवानो अवसर प्राप्त थाय छे द्रव्य पूजातो अवग्रहनी अंदर रहीने करवामां आवे छे कारण के तेमां तो प्रभुना अंग साथे पण संबंध छे. भाव पूजा अवग्रहनी बहार रहीने करवानी छे. अवग्रहनुं प्रमाण शास्त्रकारे तो जघन्य नव हाथनुं ने उत्कृष्ट ६० हाथनुं बांध्युं छे. पण हाल देरासरना प्रमाणमां राखी शकाय छे नवहाथनुं देरासरज न होय त्यां तेटलो जघन्य अवग्रह शी रीते राखी शकाय? तेथी यथायोग्य राखवो. अवग्रह बहार नीकळी खमासमण त्रण दइ, आदेश मागीने चइत्यवंदन करवुं.

२६ चैत्यवंदनना त्रण प्रकार छे जघन्य, मध्यम, ने उत्कृष्ट जघन्य तो सामान्य नमस्कारात्मक श्लोकादि कहेवा वडे करी शकाय छे. मध्यम चैत्यवंदन हालनी प्रवृत्ति प्रमाणे चैत्यवंदन कही नमुथ्थुणं कही, स्तवन कहेवुं अने पछी जयवीयराय, अरिहंत चेइआणं कही, काउसग्ग करीने स्तुति कहेवी ते समजवुं. अने उत्कृष्ट चैत्य वंदन आठ थोइ वडे देव वांदीए छीए ते समजवुं, के जेनी अंदर पांच शक्रस्तव आवे. बाकी पांच दंडकने बार अधिकार तो चार स्तुति वडे देवसी प्रतिक्रमणना प्रारंभमां अने रात्रि प्रतिक्रमणना प्रांत भागमां देव वांदवामां आवे छे तेनी अंदर पण आवी जाय छे. त्रणे टंक मध्यम चैत्यवंदन तो अवश्य करवुं.

२७. चैत्यवंदन, स्तवन ने स्तुति ए त्रण वानां माये गुजराती भाषामां पद्यमय रचेला कहेवामां आवे छे. ते शुद्ध कहेवा, तेना अर्थ प्रथमथी समजी राखवा ने कहेती वखत तेनी विचारणा करवी. ते साथे बाकीना जंकिंचि नमुथ्थुणं विगेरे विधिना सुत्रो के ते बधा मागधी भाषाना छे ते पण शुद्ध कहेवा, पूर्णोच्चार करवा वडे कहेवा अने तेना अर्थनी विचारणा थइ शकवा माटे तेना अर्थ प्रथमथी धारवा. जेओ अर्थ समज्या विना चैत्यवंदन करे छे तेओ खरी रीते शुद्ध उच्चार पण करी शकता नथी कारण के शुद्ध उच्चारनो आधार अर्थ समजवा उपर वधारे छे. वळी अर्थ समज्या विना चैत्यवंदन करनारा केटलीक वखत पाठ अशुद्ध बोलवाने लीधे स्तुतिने बदले निंदा करे छे. जो के तेना अध्यवसाय निंदा करवाना नथी तेथी मानसिक तेवो बंध पडतो नथी परंतु वचन आश्रीतो अशुभ बंध पडे छे. चैत्यवंदन स्तवन ने स्तुति के जे गुजराती भाषामांज प्राये होय छे. तेना पण अर्थ समजवानी घणाओ दरकार करता नथी अने जेवुं याद रही गयेल होय तेवुं बोले छे के जे सांभळतां घणी वखत अर्थ समजनारने तेना पर खेद थाय छे.

२८ चैत्यवंदन स्तवन के स्तुति क्यां कहेवा ? कयुं चैत्यवंदन, कयुं स्तवन के कइ स्तुति क्यां कहेवा योग्य छे ? ते समजवानी पण खास जरुर छे. केटलाक चैत्यवंदन स्तवन अने स्तुति सर्वत्र कही शकाय तेवां होय छे. ने केटलाक अमुक स्थळेज कहेवाय छे. एटलुंज नही पण केटलाक स्त्रीनेज कहेवा योग्य होय छे.

केटलाक पुरुषने कहेवा योग्य होय छे ने केटलाक साधु साध्वीने कहेवा योग्य होय छे. बधा स्तुति स्तवनादिना अधिकारी निर्विशेषपणे बधा होइ शकता नथी. आनी विचारणा पोते करे अथवा तेना जाणने पुछे तो थइ शके. ते सिवाय लेखथी समग्रताए कही शकाय नहीं तो पण दृष्टांत तरीके कहीए छीए के जे स्तवनादि अमुक स्थळना अमुक तीर्थना अमुक तिथीना होय ते त्यांज कही शकाय. सामान्य जिन स्तुतिना होय ते सर्वत्र कही शकाय. स्तुति जो चार होय तो तेमांथी पहेली बे के त्रण मध्यम चैत्यवंदनमां छेवटे कहेवाय, चोथी न कहेवाय, वळी जे स्तवन स्त्रीने आश्रयीनेज कहेली हकीकतवाळुं होय ते स्त्रीज कही शके, जेमां द्रव्य पुजानो अथवा साधु मुनिराज ने कहेवा योग्य न लागे तेवो अधिकार होय तेवा स्तवनादि श्रावकोज कही शके. साधु साध्वी न कही शके एम समजवुं. स्तवनो परमात्मानी स्तुतिना, प्रार्थनाना गुणानुवादना, आत्मनिंदाना अने परमात्माना बहु मानवाळां होवां जोइए. अने ते पण प्राये गंभीर अर्थवाळां अने पूर्व पुरुषोना करेलां उत्तम प्रतिना होवा जोइए. तुच्छ शब्दोवाळा अने निःसार उक्तिवाळा अल्प भंडोळवाळाना आधुनिक बनावेला कहेवा न जोइए वळी चैत्यवंदन स्तवनादि मधुर शब्द वडे शांतिथी कहेवा पण जाणे पाछळ लश्कर आवतुं होय तेवी उतावळथी पूर्ण शब्दोच्चार विना न कहेवा.

२९ द्रव्यपूजा भावपूजाना कारणभूत होवाथी भाव वृद्धिने निमित्ते करवानी छे तेथी धीमे धीमे ते साधन वडे भावनी वृद्धि

करी भाव पूजामां विशेष विशेष काळक्षेप करवानी टेव पाडवी कारणके इच्छित फळनी प्राप्ति भाव पूजा वडेज थवानी छे. एटलुं ध्यानमां राखवुं. नवकारवाळी के अनानुपूर्वी गणवानो समावेश पण भाव पूजामांज थाय छे. भाव पूजा करवामां एटला तल्लीन थइ जवुं के जेथी परमात्मा साथे तदाकारपणुं थइ जाय अने परमात्मा अथवा तो पोतानो आत्मा के जे वास्तविक तेवाज स्वरुपवाळो छे ते पूर्ण प्रसन्न थाय. भावपूजा कररुप के वेठरुप थवी न जोइए केटलाक तो द्रव्य पूजा करीनेज चालता थाय छे, भावपूजा करता पण नथी. तेओ खरुं कार्य करवानुं भूली जाय छे एम समजवुं.

३० चैत्यवंदन अथवा भावपूजा शा माटे करवी तेना निमित्त ने हेतु अरिहंत चेइआणंमां कहेला छे तेज समजवा. त्यां जो के ए हेतु चैत्यवंदननी प्रांते कायोत्सर्ग करवानो होवाथी तेने लगता बनावेला छे, परंतु तेज निमित्तने हेतु सामान्य चैत्यवंदना आश्री पण समजवा योग्य छे.

३१ चैत्यवंदननी प्रांते एक नवकारनो काउसग्ग करवामां आवे छे ते बराबर शांतिथी ने स्थिर रहीने करवो. एटलो वखत एक नवकार जेटलुं चिंतवन पण जो यथार्थ थाय छे तो प्राणी घणा कर्मोनो क्षय करी नाखे छे.

३२ चैत्यवंदनमां बहोळे भागे तो योग मुद्रा जाळववानी छे जयवीयराय ने बे जावंति कहेतां मुक्तामुक्ति मुद्रा जाळववानी

छे अने जयवीयराय कहीने उभा थया पछी पग आश्री जिन-मुद्राने हाथ आश्री योगमुद्रा जाळववानी छे. ते मुद्रानुं स्वरुप तेना जाण पासेथी समजी लेवुं, अने ते प्रमाणेनी मुद्रा अवश्य जाळववी..

आ लेख जिनराजनी भक्ति केम करवी ते सुचववा माटे संक्षेपथी लखवामां आव्यो छे, आ विषय एटलो बधो विशाळ छे के तेने माटे जेटलो विस्तार करीए तेटलो थइ शके. परंतु अल्प बुद्धिवाळाना ग्राह्यमां आवी शके तेटलुंज लखवानो लेखकनो हेतु छे. भक्ति करवानी इच्छा थाय त्यारथीज आशातना[१] कोइ प्रकारनी न करवानुं ध्यानमां राखवुं कारणके आशातना भक्तिनो नाश करनारी छे. जे मनुष्य भक्तिनुं खरुं स्वरुप ओळखी विशुद्ध तन, मन, धनथी परमात्मानी भक्ति करे छे तेनुं आ भवमां अने परभवमां अवश्य कल्याण थाय छे, गुण ग्राही सज्जनो आ लेख वांची तेनो सदुपयोग करशे के जेथी तेमनुं कल्याण थशे एटलुं कही आ लघु लेख समाप्त करवामां आवे छे.

कुंवरजी आणंदजी.

---

१. आशातना ८४, मोटी आशातना १० वर्जवी उपरांत पूजा करतां कळश, धुपधाणुं विगेरे प्रभु साथे अथडाइ जाय, बिंब ढळी जाय ते पण आशातना वर्जवी.

॥ जिनेन्द्र संबंधि साधारण ज्ञान ॥

(लेखक-पं. चंदुलाल.)

हे जीज्ञासुओ ! आ जगतमां अनंत जीवो छे, ते सर्वे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र गुणवडे एक सरखा होय छे, माटे श्री जिनेन्द्र भगवान अने आपणे पण ज्ञान दर्शनादिक गुणवडे एक सरखाज छीए. तो श्री जिनेन्द्र भगवान पूज्य अने आपणे पूजक,-श्री जिनेन्द्र भगवान त्रण जगतना स्वामि अने आपणे सेवक-श्री जिनेन्द्र भगवान परमात्मा अने आपगे बाह्यात्मा-श्री जिनेन्द्र भगवान अनन्तज्ञानी अने आपणे अज्ञानी-श्री जिनेन्द्र भगवान ध्येय अने आपणे ध्याता. इत्यादि घणो मोटो तफावत होवानुं कारण शुं हशे? ते संबंधि विचार करतां अने गुरुगमथी अनुभव मेळवतां मालूम पडशे के आ आत्मा अनंत शक्तिवाळो छे, परन्तु अनादिकाळथी कर्मना प्रभावे आ सिंह सरखो आत्मा पण एक बकरा तुल्य निर्बळ बनी गयो छे, श्री जिनेन्द्र भगवान पण प्रथम आपणा सरखा सकर्मज हता, परन्तु तेओए पोताना आत्मानुं स्वरुप ओळखी सिंहनी पेठे शक्तिनो विकाश करी अनादि काळथी लागेलां कर्मने एक क्षण मात्रमां त्रोडी नाखी संपूर्ण आत्मस्वरुपनो विकाश करी परमात्मा रुप थया. अने आपणे हजी आत्मानी शक्तिनो विकाश करी शक्या नथी, अने आत्मशक्तिने विकाश करवानो जोइए तेवो अथाग परिश्रम करता पण नथी, तेथी हजी सुधी आपणे तेवाज निर्बळ कायम रह्या छीए.

शंका—जड एवां कर्मोए सिंह सरखा सचेतन आत्माना स्वरुपने नष्टप्राय (नहिं सरखुं) करी दीधुं छे. तो आत्मा करतां पण कर्मज बळवान होवु जोइए, अने जो तेमज छे तो बळवान एवा कर्मने हठाववामां आत्मानी शक्ति शुं करी शके ? अथवा अमने कहो के आत्मा बळवान छे के कर्म बळवान छे ?

उत्तर—हे जीज्ञासु बंधुओ! आपनो ए तर्क सत्य छे, परन्तु ज्यां सुधी आत्मा रुपी सिंहे पोतानुं पराक्रम प्रगट कर्युं नथी त्यां सुधीज कर्मनुं बलवत्तरपणुं छे. श्री सर्वज्ञो कहे छे के–कथ्थ य जीवो बलिओ,कथ्थय कम्मावि हुंति बलियाइं (–कोइक वखत जीव बळवान छे, अने कोइक वखत कर्म बळवान.) माटे आत्मा बलिष्ट थतां जरुर कर्मोनो विनाश थाय छे. माटेज जिनेन्द्र भगवाने पोतानी आत्मशक्तिनो विकाश करी कर्मोनो नाश करवाथी श्री जिनेन्द्र भगवान पूज्य अने आपणे पूजक, श्री जिनेन्द्र भगवान परमात्मा अने आपणे बाह्यात्मा- इत्यादि मोटा तफावतवाळा छीए. माटे एवा जिनेन्द्र परमात्माना अवलंबनथी आपणे पण कोइने कोइ वखते आत्मशक्तिनो विकाश करी श्री जिनेन्द्र तुल्य थइ शकीए ए हेतुथी श्री जिनेन्द्र भगवाननी पूजा भक्ति करवी योग्यज छे.

पूजारीओना कार्यनी तपसील.

१—पूजाना कपडा सिवाय अथवा गभारामां प्रवेश करवाना कपडा सिवाय बीजुं कपडुं पहेरीने अथवा कांबलमात्र पहेरीने गभा-

रानी अंदर जवुं नहि, तथा बीजुं कोइ आवतुं होय तो तेने पण सभ्यताथी नहि प्रवेश करवा माटे समजाववुं.

२—पूजा वगेरे करवानां कपडां भगवाननी दृष्टि सन्मुख बदलवां नहि, तेमज बीजो काइ बदलतो होय तो सभ्यताथी तेम नहि करवा समजाववुं.

३—पूजानुं केसर घणुं पातळु नहि घसतां भगवानना अंग उपर ठरे ने रेलाइ जाय नहि तेवुं जाडुं घसवुं.

४—पखालनुं दूध हंमेशां गाळीनेज वापरवुं.

५—गभारानी अंदर काम करवुं होय तो ते वखते अष्टपट मुखकोश बांधीनेज दरेक कार्य करवुं.

६—प्रथम गभारामांथी भींतोनो तथा जाळीयो वगेरेनो कचरो काढीने त्यार बाद रंगमंडपमांथी कचरो काढवो. त्यार बाद प्रभुने मोरपींछीथी प्रमार्जीने पवासणनो, पवासणनी चालीनो अने गभारानो काजो लेवो, अने जीवरक्षा थाय तेवा योग्य स्थाने ते कचरो नाखवो.

७—पूजानां वासणो उपयोगमां लेता पहेलां धोइ साफ करीने वापरवां. तथा धुपीयांने पण प्रथम खंखेरी पूजीने त्यार पछी वापरवां.

८—बनता सुधी न्हवणनुं पाणी पवासणथी नीचे पडवा देवुं नही; छतां कदाच पडे तो तुर्तज (चंपाय नहि ते माटे) साफ करी लेवुं.

९—दरेक प्रतिमाना कोइपण अंगमां पाणी न भराइ रहे ते माटे अंगलूहणानी बत्ती करीने ते अंग स्वच्छ करवुं.

१०—प्रतिमाजीनां अंगलूहणां, केसर, फुल, वाळाकुंची बरास वगेरे पूजानो सामान पोताना हाथ सिवाय शरीरना कोइपण भागमां अडवो न जोइए.

११—प्रतिमाजीनी अंगपूजाना कोइपण चीज ज्यां चालवुं, उठवुं, बेसवु, थाय छे तेवी कोइपण जग्याए नीचे जमीनपर नहिं मूकतां पाट पाटला के बाजोठपर उंची जग्याए मूकवी.

१२—भगवाननी जमणी बाजुए दीवो अने डाबी बाजूए धूप राखवो.

१३—पोताने कपाळे चांल्लो करीने अथवा पूजा करतां पोताना हाथ शरीरे के कपडे अडया होय तो पुनः हाथ धोइने पूजा करवी.

१४ पाणीथी हाथ धोइने रुमालथी लूछवा, परन्तु पूजा वगेरेना कपडाथी के कांबळथी लूछवा नहि. तथा भींत थंभादिके पण लूछवा नहि.

१५—न्हवण जळ, अंगलूहणां अथवा हाथ धोयेलुं पाणी छात अथवा खाळो वगेरेमां नहि नाखतां देहरासरमां तेवुं पाणी नाखवाना वासणोमां लेइ योग्य स्थानके परठववुं.

१६—आंगीमां कटोरा चडावतां कटोरामां प्रथमनुं लागेलुं केसर सारी रीते साफ करवुं. त्यारबाद कटोरा भगवानने अगे चडाववां.

१७—देहरासरमां घरकामनी वातो अथवा कोइपण जातनी नकामी अने कलेश उत्पन्न थाय तेवी निंदा कुथली करवी नहि अने अविनय थाय तेवी रीते वर्तवुं नहि.

१८—वाळाकुंचीओमां पाणी भराइ रहेवाथी जीवनी उत्पत्तिनो सभव छे, माटे तेने बराबर स्वच्छ करी सूकाइ जाय तेम करवुं.

काजो वगेरे परचुरण कार्य करनारना कामकाजनी तपसील.

१—देहरासर खुले त्यारथी देहरासर मंगलिक थता सुधी हाजर रहेवु जोइए ए वातमां बेदरकारी राखवी नहिं.

२—सवारमां आवतांज पाणी राखवानी जग्या, केसर घसवानी जग्या, अने देहरासरना रंगमंडप वगेरेनी जग्याएथी कचरो साफ करवो. तथा पक्षी वगेरेनी विष्टा पडी होय ते दूर करवी. (काजो बनता सुधी उनना दंडासनथी, अथवा मुलायम मोर पीछना दंडासनथी, अथवा दक्षिणना मुलायम घासनी सावरणीओथी, अथवा शणनी पूजणीओथी लेवो जोइए.)

३—काजो लीधा बाद कुंडीओ पाणी भरवाना हांडा, कलशो, रकाबीओ, वाटकीओ वगेरे पूजाना उपयोगमां आवतां वासणो पूजीने धोइ नांखवां, अने योग्य स्थाने मूकवां.

४—एकठो करेलो कचरो गमे तेम नहि फेंकी देतां देहरासर बहार जीवरक्षा थाय तेवी योग्य जग्याए नांखवो.

५–त्यार बाद दीवीओ, फानस, धूप धाणुं, कोडीआं वगेरे-मांथी वाशी दीवट, घी, बत्ती राख वगेरे काढी लइने ते वस्तुओ साफ करवी. जो पाणीथी मांजवी न बनी शके तो लूगडाथी पण लूछीने साफ करवी अने देहरासर मंगलिक थती वखते पण ते वस्तुओ साफ करीने मूकवी.

६–त्यारबाद दरेक गभारा आगळ धूपधाणुं (अथवा धूप राखवानुं बीजुं कोइ पात्र) अने रंगमंडपमां पाट पाटला वगेरे को-इना पगमां न आवे तेवी रीते योग्य स्थाने गोठववा.

७–त्यारबाद दरेक मुख्य गभारा बहार नजीकमां सर्वेनी द्रष्टी पडे तेवी योग्य जग्याए फानसमां अथवा ढांकणीवाळा कोडीआ-मां दीवी उपर दीवो करवो. अने ते दीवानी जोडेज अगरबत्तीनुं वासण, तथा घीनुं वासण राखवुं. (घीनुं वासण ढांकवानो अवश्य ख्याल राखवो) के जेथी वगर नाहेलाने पण दीवो धूप करवानुं अने घी पूरवानुं सुगम थाय.

८–दरेक मुख्य गभारा आगळनो दीवो देहरासर सवारे खुल्लु मुके त्यारथी मंगलिक थाय त्यां सुधी, अने उपर नीचेना गभारा-ओ आगळ त्यांनो पूजारी पूजा–आरती–दीवो–धूप करवा आवे त्यारथी ते जाय त्यां सुधी दीवो चालु रहे तेटलुंज घी प्रथम पूरवु. अने जरुर पडे तो वचमां वचमां तपासीने जोइतुं घी पूरवुं, पण प्रथ-मथीज घणुं घी पूरवुं नहीं. ए प्रमाणे करवाथी घीनो बिगाड थशे नहिं. तथा जरुर सिवाय घणा दीवा करवा नहिं.

९—केसर घसवा वगेरेनी जग्याए पाणी, केसर, घी, अगरबत्ती दीवासळी, रु वगेरे जे जे वस्तु ज्यां रहेती होय तेनी दरेक वखते तपास करी जोइती चीज मुकवा ख्याल राखवो; कारण के तेवी चीजो कोइ वखत हाजर न होय तो केटलाएक भाइओ, आळस अने उतावळने लीधे ते चीजो विनाज चलावी लेछे, तेम बनवा नपामे. तथा ते चीजोनां वासणो कइंक वखत उघाडां रही जाय छे तो तेमां कचरो अने जीवजंतु पण पडे छे, माटे ते वासणो ढांकवानो ख्याल राखवो.

१०—कोइपण वखत न्हाया विना गभारामां जवुं नहि, अने कोइ गभारामांथी चीजनी जरुर पडे तो पूजारो अथवा कोइ श्रावक पासे मंगावी लेवी.

११—अंगलूहणां, पाटलूहणां, सर्वे गभाराओमां पूजा थइ रह्या पछी सुकाया बाद नरम रहे तेवी रीते कोइ अडके नहि एवी योग्य जग्याए मूकवी देवां. परंतु धोया पहेलां अथवा धोया पछी पण तेने जमीनपर नहि मूकतां जमीनथी उंचे स्थळे अथवा कोइ वासणमां राखवां तथा तेने पोताना शरीरे के कपडे अडकाडवां नहि, अने ते धोयेलुं पाणी खाळमां भींतमा के छत वगेरे स्थाने नहि नाखतां देहरासर बहार तुर्त मूकाइ जाय तेवी निर्जीव छूटी जग्यामां छूटुं छूटुं रेडी देवुं.

१२—न्हवणजळमां वरख, फुल, चोखा, वगेरे जो लइ शकाय तेम होय तो ते लइने ते पाणी एक अंगलूहणाथी गाळीने परठव-

वानी जग्याए छूटुं छूटुं रेडवुं. जेथी बीजा त्रस जीवो अने वनस्पतिनी उत्पत्ति थाय नहिं, कारण के ते पाणी एक जग्याए भेगुं करी वारंवार त्यांज रेडवाथी जीवोनी उत्पत्ति थइ जलदी वनस्पति उगी नीकळे छे तथा कोइना पग तळे चंपाय तेवी जग्याए ते न्हवण जळ न रेडवुं जोइए.

१३—ज्यां ज्यां घणा गभारा होय छे, त्यांनुं न्हवण जळ एकठुं करी रेडवामां आवे छे, ते दरम्यान तेमां माखी वगेरे जीवो पडीने विनाश पामे छे. माटे जे जे गभारानुं न्हवण जळ तैयार थाय के तुर्तज ते परठवी देवानो ख्याल राखवो, अने जो सर्व एकठुं कर्या बाद परठववुं होय तो प्रथमना न्हवणने बराबर ढांकवानी काळजी राखवी. अने कार्यवाहकोए पण तेवां ढांकणांवाळां वासण राखवां जोइए.

१४—उंदर, गिरोली, माखी, कबूतर, वगेरे कोइपण जनावर, जनावरनुं कलेवर, अथवा हाडकुं वगेरे देहरासरना कोइपण भागमां पडयुं होय तो ते उठावी लइ देहरासर बहार दूर लइ जइ उकरडा वगेरे स्थाने नाखी आववुं. अने आवीने पुनः स्नान करवुं.

१५—देहरासर मंगलिक थती वखते देहरासरथी घेर जतां नीचेनी बाबतोपर अवश्य काळजी राखवी जोइए.

१—बीजी वखतनो काजो लेती वखते जाळीओ, भींतो, बारीओ, वगेरे जग्याए जो जाळां वगेरे रही गयां होय तो दूर करी काजो लइ लेवो, अने काजामां चोखा, बदाम, सोपारी, वगेरे

होय तो कोइ जीवजंतु न चडे तेवी योग्य जग्याए मूकी देवां. तथा रंगमंडपमां पडेलां धुपीआं पाट पाटला वगेरे कोइना पगमां न आवे तथा भागे नहि तेवी जग्याए मुकी देवां.

२—उपर मुजब बारीओ जाळीओ वगेरेने हमेशां साफ राखवां, अने कदाच तेम न बने तो चालु उपयोगवाळी जग्याएथी तो हंमेशां काजो लेवोज जोइए अने बीजी जग्याओमांथी वधुमां वधु अठवाडीए अठवाडीए तो काजो लेवोज जोइए. तथा जे गभारा आगळ उतरेलां फुल वगेरे पड्यां होय ते रोज लेइ लेवां.

३—बदाम साकर वगेरे चीजोपर कीडी वगेरे न चडे ते माटे तेवी चीजो राखवाने ढांकणावाळा डबा अथवा लाकडानी पेटीओ अथवा तेवां बीजां साधनो राखवा कार्यवाहकोए ख्याल राखवो जोइए.

४—पूजा करतां वधेलुं केशर, तथा वासणोमां वधेलुं पाणी वगेरे वाशी न रहे माटे हंमेशां काढी नाखवुं.

५—फानस, कोडीयां, आरती, मंगलदीवो, ढांकणां, रकाबी, वाटकीओ खाली वासणो वगेरेने दररोज मांजीने योग्य स्थाने मूकवा खास काळजी राखवी.

१६—कोइ वखते वरसादनुं पाणी देहरासरना कोइ भागमां रही गयुं होय तो बीजे दिवसे सवारे बनता प्रयत्ने शिघ्रताथी ते पाणी बहार वरसादना पाणी भेगुं रेडी देवुं.

१७—कोइपण दर्शन पूजा करनार श्रावक अथवा पूजारी तरफथी कंइपण काम बताववामां आवे तो पोताना हाथमां चालतुं कार्य पूर्ण करीने अथवा बगडे तेम न होय तो बाकी राखीने अथवा बीजी योग्य गोठवण करीने ते कार्य करी आपवुं जोइए. परन्तु चालु काम बगडतुं रझळतुं मूकवुं नहिं; अने बतावेला कार्य माटे बेदरकारी पण राखवी नहि. बतावेलुं कार्य खास उतावळनुंज होय तो चालु कार्य न बगडे तेवी रीते छोडीने पण ते करी आपवुं जोइए.

१८—केसर घसवानी जग्याए हाथ धोवा वगेरेनुं पाणी एकठुं थाय छे ते घणो वखत पडी रहेवाथी तेमां माखी वगेरे जीवोनो विनाश थाय छे माटे ते पाणी वखतो वखत देहरासर बहार योग्य जग्याए रेडी देवानो उपयोग राखवो जोइए

१९—कोइ स्त्रीने देहरासरमां ऋतु प्राप्त थयेल (अटकाव आवेल) होय, अथवा कोइ बाळके झाडो पेशाब करेल होय तो ते जग्या तुर्तज प्रथम पाणीथी साफ करी दुधथी धोइ नाखवी. त्यारबाद ते जग्याए दशांग वगेरेनो धूप करवो, (ते संबंधि खर्च आशातना करनारे आपवुं, ने जो ते न आपे तो छेवटे देहरासरना खर्चे पण ते आशातना दूर करवी.)

श्री पार्श्वजिन आरती.

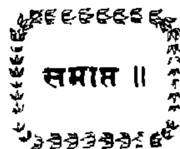
सकळ मंगळकारी, त्रिभुवन उपगारी ॥ दुर्गति दुर निवारी, वरिया शिवनारी ॥ जय देव ! जय देव ! ॥ १ ॥ (तुज) भूरकि

बहु सारी, लागे मुज प्यारी ॥ झगमग ज्योति भारी, मोहे सुर नारी ॥ जय० ॥ २ ॥ तीन जगतराया, वामाए जाया ॥ अश्वसेन घर आया, नीलवरण काया ॥ जय० ॥ ३ ॥ पार्श्वनाथ नामी, चिन्तामणि स्वामी ॥ करुं आरति शिरनामी, मुज अंतर जामी ॥ ॥ जय० ॥ ४ ॥ कमठको हट वामी, ज्ञान केवळ पामी ॥ भक्तमन विशरामी, भये सिद्ध स्वामी ॥ जय० ॥ ५ ॥ तुजगुण हुं रसियो, मुज मन तुं वसियो ॥(तुज) मया थकी उल्लसियो, गुण गावा धसमसियो ॥ जय० ॥ ६ ॥ इति ॥

॥ चार मंगळ ॥

चारो मंगळ चार, आज घेर प्रभुजी पधार्या ॥ पहेले मंगळ प्रभुजीने पूजुं, घसी केशर घनसार ॥ आज० ॥ १ ॥ बीजे मंगल अगर उखेवुं, कंठ ठवुं फूल हार ॥आज०॥२॥ त्रीजे मंगळ आरति उतारुं, घंट बजावुं रणकार ॥ आज० ॥ ३ ॥ चोथे मंगळ प्रभु गुण गाउं, नाचु थेइ थेइकार ॥आज०॥४॥ रुपचंद कहे नाथ निरंजन, चरणकमल बलिहार ॥ आज० ॥ ५ ॥ इति ॥

दोहा—ज्ञान दशा जहां आकरी, तेहीज चरण विचारो ॥
निर्विकल्प उपयोगमां, नथी कर्मनो चारो ॥ १ ॥
निश्चय नय हृदये धरी, पाले जे व्यवहार ॥
पुन्यवंत ते पामशे, भवसागरनो पार ॥ २ ॥

अनुक्रमणिका.

